KAJA

Ilmub igapäew.

Toimetus, Tallinnas, Suur turg 16, könetraat 3-12, awatud k. 9 h. — k. 10 öht.
Öösine walwekord, „Ühiselu" trükikojas, könetraat 1-80.
Talitus, Suurturg 16, könetraat 5-81, awatud k. 1/29 hom. kuni k. 6 p. l.
Abitalitused:
Tartus, Suur turg 8, 3. korral, Wiljandis, Tartu uul., Mooseri m., Pärnus, Rüütli uul. 41.
Peatoimetaja könetund k. 10—11 hom. könetraat 2-85.
Arisuhataja könetunnid kella 1/2 10—1/2 11 hom. ja 3—4 p. l. könetraat 5-81.
Aadress kirjawahetuseks: „Kaja" Tallinn, postkast 28.
Märwitam, jäänud kirjatõõd päwitatakse ära, kui tagasisaatmiseks postmarkisid juurdelisatud ei ole. Igale käsikirjale tuleb saatja nimi ja aadress alla kirjutada, allkirjamärk, tasunüudmine, kui käsikiri mitte ätalise kirjasaatja poolt ei tule.

Läsiku numbri hind 3 marka

Tellimise hind.

Postiga:		Ise ära wiies:	
1. kuu peale	75 mrk.	1. kuu peale	68 mrk.
3. „ „	225 „	3. „ „	204 „
6. „ „	450 „	6. „ „	408 „

Wälisamaale 1 kuu peale 200 marka.
Aadressimuutmine 20 marka.
Tellimisi wõtawad wastu talitus, abitalitused oma tellimiste wastuwõtjad ja kõik Wabariigi postkontorid. Soomes, Saksamaal, Prantsusmaal ja mitmes muus wälisriigis wõtab iga kohalik postkontor „Kaja" tellimisi wastu.

Kuulutuste hind:
Üks millimeeter ühel weerul: lehe esiosas 5 mrk, tekisti keskel 6 mrk., kuulutuse lõpus 3 mrk.
Kuulutusi wõtawad wastu toimetus, talitus, abitalitused ja agentuurid. Soomes — Sanomanlehtien Ilmoituskoimisto, Helsingis; Saksamaal ja Austrias — „Ala" Vereinigte Anz. Gesellsch., Berlin, Krausenstr. 38,39. Lätis — Ed. Peyholz, Skubnu eela, Riga.

Nr. 221. Keskнädalal, 22. augustil 1923. V. aastakäik.

„Passash"
Parem kino teaater
Wiru uul. 4 Telef. 11-63.

22. augustist Suurepärane shedeerv, wiimane pilt, enne tema meheleminemist Läti Dorän kaast. tuntud pildi „Sodom ja Komorra" järele
„Wiies tõnaw"
Eluline dr. 6 aktis, suurepärased tualettid. Peaosades Läti Dorän, R. Sholz ja E. Hofman. Ja wõõrad said luba wiie tän. sissepääsemiseks.

Peale seda lõbus fars:
„Kui peigmees prundiga"
L. Penkerti ja Paul Müllerit kaasa. Pilti saadab parem salong kwartett hra Waarmani juhatusel. — Algus kell 5.

Inglise parlamendi liikmete külaskäik Eestisse.

Üheksa Inglise parlamendi liiget tulewad Eestisse külasse ja on loodetawasti 30. ja 31. aug. ning 1. sept. Tallinnas. Külaliste nimed on: sir Park Goff, sir Douglas Newton, P. F. Hannon esq., sir Robert Bird, C. E. Lloyd esq., sir Harry Brittain esq., T. R. Remer, L. Laugher esq. ja colonel Alexander.

Chile walitsus saadab Eestisse ühe agronoomi.

Käesoleva aasta septembrikuul jõuab Eestisse asjatundja agronoom, keda Chile walitsus Eestisse saadab. Agronoom töötaks E. T. Keskühisuse juures.

Nimetatud agronoomi juhatusel katsetakse Chile salpeetriga, kui wäetisainega, rida katseid ja näiteid toime panna selle kunstpõllumaamu mõju demonstreerimiseks.

Eesti ja Soome raudteelased külaskäigul Lätis.

Riia, 20. aug. (ETA).

Soome ja Eesti raudteelast wõeti Siguldas n.n. Läti Shweitsis terwituskõnedega ja lauludega wastu. Kõik jaamad Walgast Riiani olid kaunistatud rahwuslippudega. Läti ajakirjandus toob südamlikka terwitusi Soome ja Eesti külalistele.

Laewaühendus Rootsi ja Balti riikide wahel.

Läti ajakirjanduse büroo teatel on Rootsi laewaäri „Svea" oma walitsuse poole pöörnud woetuse saamise palwega otsekohese laewaühenduse korralduse asjus Rootsi ja Balti riikide wahel. Laewaäri juhib tähelepanu selle peale, et kaubandusline läbikäimine Rootsi ja Balti riikide wahel on wiimasel ajal wäga elawaks muutunud, mis osalt sellega tuleb seletada, et Saksa kaup on kallinenud ja Saksa marga kursi kõikumine läbikäimist Saksamaaga raskendab.

Eesti wäliskaubanduse aastaraamat.

Riigi statistika keskbüroos on praegu 1921. ja 1922. aasta Eesti wäliskaubanduse aastaraamat kokkuseadmisel. Nimetatud aastaraamatus leiaks põhjalikku käsitust meie wäliskaubandus möödaläinud kahe aasta jookul; ja sisaldaks kokkuwõtteid, millest näha, palju on meile sissewetud maitseaineid, igasugu tarbeaineid, tooresaineid, poolwalmis aineid ja walmis saadusi, samuti on jaotatud ka wäljawedu. Peale selle oleks äratähendatud üksikute ainete sisse- ja wäljawedu jne.

Aastaraamatu kokkuseadmise töödega jõutakse lõpule loodetawasti 1-seks septembriks, mille järgi ta kohe trükki antakse. Ilmub raamat arwatawasti weel käesoleva aasta lõpuks, sest et ta wäljaandmiseks ettenähtud krediidid weel käesolewal aastal ärakasutada tulewad, kuna nende ülekandmine tulewase aasta eelarwesse palju raskusi siinnitaks.

Põhjalik uurimistöö asunikkude kohta kokkuseadmisel.

Praegu on põllutööministeeriumis kokkuseadmisel suurem uurimistöö asunikkude kohta. On kogutud andmeid asunikkude arwu, nende majanduslise seisukorra, hoonete, loomade, inwentaari jne. kohta. Kogutud andmed on praegu ümbertöötamisel. Uurimistööga loodetakse lähemal ajal lõpule jõuda, mille järele ta riigi statistika keskbüroo poolt weel käesolewal aastal kirjastatakse. Wastatwad summad selleks on käesoleva aasta riigi eelarwes ettenähtud.

Kõige paremate kirjatöödega õpeasutused Eestis.

Teatawasti korraldas haridusministeerium keeleteadlase J. Aawiku algatusel keskkoolide kirjatööde wõrdlus-läbiwaatamise möödunud õpeaasta kohta. Sellekohased andmed waatas läbi ja arwestas haridusministeeriumi statistiker.

Kirjatööde üldise hindamise järele (nõrk, keskmine, hea) on kõige paremad kirjatööd Tartu kooliõpetajate seminaaril, kuna käekirja, tööde pikkuse ja korralikkuse poolest esimesele kohale jääb Tallinna õhtukeskkool. Minewal aastal andis Tartu kooliõpetajate seminaar häid kirjatöid 76,4%, tänawu aga 80%. Tallinna õhtukeskkool möödunud aastal — 44,2%, tänawu 62,5%.

Kogutud andmete nõjal keskkoolide kirjatööde kohta kawatseb hra Aawik pikema uurimisteose awaldada.

Balti riigid stabiliteedi keskkohana.

„Dagens Nyheter" awaldab 14. aug. prof. Eli F. Heckscheri artikli „Baltimere riigid stabiliteedi tsentrumina". Autor kirjutab: Mõni aasta tagasi köneldi palju „stabiliteedi tsentrumi" loomisest rahaasjanduse alal. Iseäralik küll, kuid Baltimere maad näitwad sarnaseks tsentrumiks kujunemise teel olewat. Peale, endast mõistetawalt, Saksa ja kahjuks ka Taani on kõik Baltimere äärsed riigid praegu kindla walututaga maad. Tahan lähemalt selgitada, kuidas see sündinud on, kuid ilma Soomet ja Rootsit puudutamata. Nii on siis jutt piiririikidest.

Neist on Läti kaugemale jõudnud kui üksi teine Euroopa riik, kuna ta on sisseseadnud tõelise kullafondi. Stokholm noteerib 100 latti 74 kr., Riia noteerib 100 R. kr. 134 latti. Umbes ühel ajal Lätiga sai Eesti kullal ja dollaritel põhjenewa stabiilse waluuta, kuigi mitte esimeste wastu lunastatawa. Kurss on küll wäiksemaid kõikumisi läbi teinud, kuid on end siiski stabiilse hoidnud, umbes 342 E. mk. dollar. Leedu sellewastu on hiljem korraldatud walututaoludeni jõudnud ning ka temal on nüüd täitsa stabiilne, kuigi mitte lunastaw waluuta: lit wastab 10 Ameerika tsentile.

Peale lühikest ülewaadet nende maade rahaasjanduse arenemisest 1918. a. kuni käesoleva silmapilguni, kirjutab prof. Heckscher edasi: On endastmõistetaw, et neid muutusi (idaruubladest ja markadest praeguse waluutani) ei wõidud teostada ilma suuremate kõikumisteta töötuselus. Käsikäes sellega käis nii Eestis kui Lätis kodumaa hinnatasapinna tõus. See tekkis ka n. n. waluuta „ülihindamise" läbi. Põhjuseks oli järsk tollide kõrgendamine, mis mõlemates maades elle wõeti, et riikide finansse karastada ja mis karmilt eksporttööstuse peale mõjus. Samas sihis mõjus neis kolmes maas ka uus stabiliseerimine, eriti sellepärast, et ta käis paralleel riigimarga uue katastroofilise langusega. Sest nagu kõiki alatasa langewaid walututasid, hinnati nende kolme maa walututat wäljamaal madalamalt kui wastas nende tasakaaluseijule ning see lõppes nüüd, kuna ühtlasi see asjaolu Saksa juhtes püsima jäi. Ekspordi raskused pidid sellepärast huureks kujunema. Kuid see on möödaminew ning tõsiasi on, et need kolm uut ja wäikest maad kõige järele otsustades lõpulikult oma waluuta segadusest on päästnud — mitmele wanale, konsolideeritud riigile näiteks.

(ETA.)

Hobusepostijaamad peawad tasu wõtma kinnitatud takside järele.

Saaremaa hobusepostijaamapidajad andsid siseministeeriumi peale riigikohtusse kaebuse, et siseministeerium oma eeskirjaga sundis jaamapidajaid sõidutasu wõtma reisijatelt kinnitatud takside järele, kuna jaamapidajad leplingud olid sõlminud kõrgema taksi järele. Riigikohus, asja läbiwaadates ja silmaspidades, et postijaamade seaduse põhjal on siseministeeriumil õigus kindlaks määrata posti- ja sõidu-takse ja, et postijaamapidajate rendilepingutesse sissewõetud paragrahwi põhjal on nemad kohustatud ministeeriumi määrusi täitma, otsustas jaamapidajate kaebuse tagajärjeta jätta. Järjelikult peawad postijaamapidajad sõitjatelt tasu wõtma ainult „R. T." nr. 129/130—1922. a. wäljakuulutatud takside kohaselt.

Le.

Restoraan „Esplanade"
Narwa mnt. 68. Könetr. 5-97.
Täna, 22. augustil uus eeskawa. Esimest korda Tallinnas.
Tantsu-duett Emerson
EELTEADE: Neljapäewal, 23. augustil balleti-näitlejanna A. Sweshinskaja auõhtu.

Neljapäewal, 23. augustil 1923
tsirkuse dir. hra Adolfi 25-a. juubel
suur pidulik etendus
4 jaos 25 numbriga. Uue eeskawa tõttu etenduse algus punkt kell 8 õhtul.
1. korda Tallinnas! Uudis! 1. korda Tallinnas!
20 hobust korraga manéétshis! Tablo. Direktor Adolfi ettelandel. 1. kord Tallinnas! Rääkiw hobune „Tark Hans". Direktor Adolfi algupärane dressuur. Dir. Adolfi ratsutus Foxtrott-hobusel „Donald". Uudis! Loomadetaltsutaja August Melker oma metsiku tiigrite gruppiga. Aukaardid ja hinnata piletid sellel etendusel makswuseta.

Tsirkus „Kontinentaal"
Täna, 22. augustil kell 8.30 m. õht.
suurepärane etendus.

Ühisriikide sisserändamisseaduse muutmine.

Berliin, 20. aug. (ETA.)

President Coolidge kiitis heaks ettepanekud sisserändamisseaduse muutmise kohta, mille järele ühisriikide konsulaatidele Euroopas antakse õigus anda wiisumid passi ettenäitamisel oma heaksarwamise järele.

Rumeenia kuninganna nõutab Greeka kuningale tunnustust.

Berliin, 20. aug. (ETA).

„Matin'i" teatel lubas Poincaré Rumeenia kuningannale Mariale tema Pariisis wiibimise puhul tunnustada Greeka kuningas Georgi.

Greeka kuninganna Elisabeth on kuninganna Maria tütar.

Kuninganna Maria sõidab sama sihiga Londoni.

oooooooooo

Loodetaw ilm kolmapäewal 22. aug.

Keskmise kiirusega lõuna tuul. Läänemerel kõwa kagutuul. Muutlik pilwitus. Suuremalt jaolt kuiw. Päewal wähe soojem.

!!! Uuendage aegsasti „Kaja" tellimist 1. septembrist !!!

Wähemusrahwaste küsimus parlamentide wahelisel konwerentsil Kopenhaagenis.

Konwerentsi teine päew oli wähemusrahwuste küsimuse lahendamisele pühendatud. Läinud konwerents Wiinis asutas selle küsimuse uurimiseks ning ettepanekute tegemiseks alalise komisjoni, kes nüüd oma kawad esitab. Aruandjaks on shweitslane Dr. Paul Usteri. Ta paneb komisjoni nimel ette kolm resolutsiooni ja esimese juure neist wähemusrahwuste õiguste ning kohuste deklaratsiooni.

Esimene resolutsioon nõuab wähemusrahwuste õiguste ning kohuste äramääramist riikide sisemises seadusandluses ning rahwuswahelistes lepingutes.

Deklaratsiooni esimene punkt nõuab täielikku usu- ja südametunnistuse wabadust ühewääriliselt kõigile kodanikkudele niiwõrd, kui see korra ja heade kommete wastu ei käi.

2. Igal kodanikul on õigus riikliste asutuste ees deklareerida oma kuuluwust teatawa rahwuslise, keelelise wõi usulise wähemuse hulka, mis ilma surweta peab sündida wõima.

3. Et keegi kodanik mõne rahwuslise, keelelise wõi usulise wähemuse hulka kuulub, see ei wabasta teda mitte mingisugustest kohustest oma riigi wastu, mis seadustes ära määratud.

4. Riigid kindlustawad oma kodanikkudele kõigile lihesugused õigused seaduse ees ja ei tee wahet eriti nende poliitiliste õiguste wahel rahwuse, keele wõi usu pärast.

5. Kodanikkudel peab keelte tarwitamises täielik wabadus olema ja riigikeele kõrwal peab wähemusrahwustel õigus olema kohalikkudes awalikkudes asutustes emakeelt tarwitada.

6. Rahwuslistel, keelelistel ja usulistel wähemustel peab õigus olema omal kulul heategewaid, sotsiaalseid, hariduslisi ja usulisi asutusi ellu kutsuda ning juhtida.

7. Kohtades, kus wähemusrahwust suuremal hulgal asumas, tuleb awalikka haridusasutusi wähemusrahwuse emakeelse õpekeelega käima panna.

Teine resolutsioon nõuab riikides wähemusrahwuste küsimuste lahendamiseks komisjonide loomist, milles ühepalju liikmeid enamusrahwuse ja wähemusrahwuse poolt.

Kolmas resolutsioon nõuab wähemusrahwuste komisjoni asutamist rahwasteliidu juure.

Kuna wähemusrahwuste küsimus üks põlewamatest Kesk-Euroopa päewaküsimustest on, siis tekitab selle arutamine konwerentsil jälle palju elawust, nagu läinud aastalgi. Terwelt 17 kõnelejat annawad endid üles. Kõnelemise aeg piiratakse juba enne läbirääkimiste algust 15 minutiga. Esimees manitseb nii lühedale kõnelemisele, kui wähegi wõimalik, keelab üksikute sündmuste ja nähtuste puudutamise üksikutes riikides ära, et mitte kirgesid lõkkele õhutada.

Esimesena saab sõna endine Ungari minister Dr. G. von Lukàcz, kes ettepandud resolutsioonid arwustuse alla wõtab. Rahwasteliidu juures alalise wähemusrahwuste komisjoni asutamine on hea küll, aga ega see üksi tüliküsimusi weel ei lahenda, tarwis olewat ka õigust üleilmlisesse kohtusse kaebada, sellepärast waja ka rahwastewahelise kohtukoja juure wähemusrahwuste osakond asutada.

Teiseks on ta ka riikides pariteetlisel alusel wähemusrahwuste komisjonide asutamisega nõus, kuid kardab, et enamusrahwuste üliwõim neis ometi õiglasi kokkuleppeid ei luba saawutada. Sellepärast peaks wõimalusi loodama, et wõimsamatesse asutustesse saaks edasi kaebada.

Wähemusrahwuste õiguste deklaratsiooni juure nõuab ta täiendust, et ka wähemusrahwuste liigete warandused tingimata kaitstud peawad olema.

Teisena kõneleb Tshehi sakslane Dr. W. Medinger, tuntud kõik-sakslane ja rahwastewaheline kihutaja. Tema leiab, et ettepandud wähemusrahwuste õiguste ja kohuste deklaratsioon küll kaitset pakub igale üksikule wähemusrahwuse liikmele, aga mitte igale wähemusrahwusele kui kogule. Ta nõuab, et wähemusrahwuste õigused astmelised oleks: mida suurem wähemusrahwuse protsent kuskil kohas, seda suuremad peaks selle wähemusrahwuse õigused olema. Pariteet-komisjonidest loodab ainult siis head, kui enamusrahwused küllalt ausat tahtmist üles näitawad, wähemustega tüliküsimusi kokkuleppe teel lahendada ning wähemustele määrusi ette dikteerima ei hakka.

Nendele kõnelejatele järgneb terwe rida sõnawõtjaid Saksa rahwusest kõigilt Kesk-Euroopa maadelt, eriti mitmed Tshehо-Slowakkiast. Neil näib piiid olewat hädaldamise rekordi wõtta, kuna nende jutust paistab, nagu kiusataks sakslasi kõigis riikides rängemini taga, kui juutisid Babiloni wangipõlwes. Sisuliselt uut ettepandud resolutsioonide kohta ei ütle nendest keegi. Ka Balkani slaawlastel on palju asja kaebada ülekohtu üle, mis neile rahwuslisel alusel tehtawat.

Iseäralisele seisukohale asub Ameerika, wõi õigemini — püüb oma wanal seisukohal edasi. Ühisriikide parlamendi liige Theodore E. Burton leiab, et rahwuslised ja usulised asjad Ameerikas teisiti on korraldatud, kui Euroopas, et Ameerikas nende alal arusaamatusi ei ole ja need riigi sisemisteks asjadeks tulewad lugeda. Ameerika ei taha Euroopa kodustesse asjadesse segada ning jääb wähemusrahwuste resolutsioonide hääletamise puhul erapooletuks.

Sakslaste pealekäimised kutsuwad muidugi rea wastuwaidlusi ning õiendusi wälja. Näiteks seletatakse tshehhide poolt, et Tshehimaal küll rida Saksa koolisid olewat sulutud, kuid seda ei olewat mitte tehtud Saksa wähemusrahwuse tagakiusamise jaoks, waid selleks, et wähemusrahwust enamusrahwusega ühewääriliseks muuta, sest senini olnud Saksa wähemusrahwusel rahwaarwuga wõrreldes palju enam koolisid, kui tshehhidel. Nii siis tuli üheõiguslusе nõudmine wähemusrahwusele kahjuks.

Wähemusrahwuse küsimusega ei jõua konwerents ühe päewaga üldse lõpule, waid muist waidlusi jääb kongressi wiimse päewa — 17. augusti — peale.

Kolmandal päewal algab istumine kell 10 hom. Teiste kõnelejate hulgas tõmbab tähelpanu oma peale Itaalia parlamendiliikme Dr. A. Dudani wastuwaidlus Saksa wähemuse pealekäimistele. Ta näitab, et Itaalias rahwuslised wähemused suuremate wabaduste ja õiguste osalised on, kui konwerentsile esitatud resolutsioonid nõuawad. Meilt nõutakse rahwuslistele wähemustele riiklisi alakoolisid, meie oleme neile peale emakeelsete algkoolide ka emakeelsed keskkoolid annud; meilt nõutakse, et wähemusrahwuste liikmeid riigiametitesse wõetaks, meil on kindralite ja muude kõrgemate ametnikkude keskel poolakaid, madjarisid, sakslasi ja juut Luzzatti oli peaministriks, tähendab, kõik ametikohad on neile awatud.

Waidluste lõpul juhib aruandja Dr. Usteri tähelpanu selle peale, et resolutsioonid midagi ei sisalda, mis Ameerika Ühisriikide põhiseaduse wastu oleks, mida hra Burton kardab. Ungarlase Lukaczi täienduse kohta wähemusrahwuste waranduste kaitse asjus juhib ta tähelepanu deklaratsiooni 4. punkti peale, mille järele wähemusrahwustele waranduse asjus ühesugused õigused enamusrahwustega on antud. Tshеho-Slowakkia sakslase Dr. Medingerile wastab ta, et wähemusrahwustel kui kogul iseäralisi kaitseseadusi tarwis ei lähe, sest igas riigis on makswad seltside ja ühisuste seadused, mille alusel wähemusrahwused endid wäga laialiselt organiseerida wõiwad. Teiseks wõiwad nad ka sotsiaalseaduste alusel oma huwide kaitset korraldada.

See aruandja seisukoht oli igatahes tähelepanemisewäärt, kuna sellega wähemusrahwuste organiseerimist awalikõiguslisel alusel täiesti eitatakse ja wähemusrahwuste kultuur-autonoomia nõudmisi mitte wastuwõetawateks ei tunnistata.

Kui wähemusrahwuste resolutsioonid hääletusele tulid, wõetakse need wastu, mille juures Tshеho-Slowakkia ja Rumeenia gruppide enamused hääled andmata jätawad, tähendab: nõukse liidu riikidele, kes Ungari päranduse üle walitsewad, on need resolutsioonid soowimatud.

Kopenhagenis, 17. aug. 1923.

J. H.

oooooooooooooooooo

Tsirkuse Kontinentaal'i direktori hra Adolfi

25 aasta juubel

1898 — 1923. Tema 25-aastase tsirkuse direktori kohal tegutsemise puhul. Neljapäewal, 23. augustil s. a. juubeli päewal **suur pidulik etendus**, mis koos seisab 4 jaost ja 25 numbrist. Esimest korda Tallinnas **Ameerika eeskawa.** Pika programmi tõttu on algus punkt kell 8 õhtul. Suure tungi ärahoidmiseks palutakse publikumi endid aegsasti pääsetähtedega warustada. Pääsetähtede eelmüük tänasest peale kell 10 hom.

Juka warandused. 61

Sir John Retcliffe romaan.

— Apashide surm on oma silmad kahwatunäoliste laagrisse jätnud, — ütles tüdruk naiiwi pilguga. Ta pidas mutti hirweks. —

Kardetawast seisukorrast hoolimata jäid Ristikandja ja tema kaaslased wõõrast nähes üllatatult seisma.

— Tänu Jumalale, laps, et meie sind terwena leiame, — ütles Ristikandja lahkelt. — Kuid keda tood sa seal? —

— Selle mehe püss päästis Apashide Surma (Ristikandja) elu. Kas usub siis Walgejunks tõesti, et Köörrott laskis selle paugu, mis ühe mimbreenode pealiku teise ilma saatis? —

— Kuidas? Kas saan sinust õieti aru? —

— See mees on Tuulediele lapsest saadik isaks olnud. Raudkäsi terwitab Ristikandjat. —

Ristikandja näkk rõõmsaks ja ajas end sirgu.

— Kas see tõesti tema on, laps? Kas näen tõesti laane kõige osawamat ja kuulsamat kitti palest palesse?

Raudkäsi sirutas oma laia käe Ristikandjale wastu.

— Sel lapsel on liiga hea arwamine niisugusest kasutu mehest, nagu mina olen, — ütles ta lihtsüdamliselt. — Oleksin rõõmus, kui olen suutnud teha wäikest heategu mehele, kes on nende punanahaliste kelmide põline waenlane ja kelle kuulsus Floriida lahest Rio Coloradoni ulatab. —

— Mind nimetatakse Ristikandjaks, — ütles wana kütt liigutatult. — Südamewalu, millist wist üksi teine inimene maapeal ei ole tunnud, tegi mind äraandlikkude apashide waenlaseks. Kui teie, nagu ma selle tüdarlapse sõnadest wõin järeldada, see kuulus sõjamees ja komantshide sõber olete, keda Raudkäeks kutsutakse, siis olen kahekordselt rõõmus selle üle, et teile oma elu eest tänu wõlgnen ja ei mitte sellele plärisejale narrile.

Kanaada hiiglane haaras sõbralikult pakutud käe.

— Arwan, — ütles ta, — et kui meie mõlemate püssid heas redus on ühinenud, siis suudame tervele apashi rahwale wastu panna. —

— Kuid kardan, et meil siin palju aega ei ole jutuajamiseks, sest punased, keda mina samuti wihkan nagu teiegi, tungiksid warsti teisest küljest meile kallale. Hall Karu ei ole mees, kes nii kergesti tagaajamisest loobuks, pealegi kui niisugust saaki on loota, kui kuulus Ristikandja. —

— Kui teie siinset ümbrust tunnete, — wastas Ristikandja, kuna nad kiiresti edasi läksid, — siis toetage meid nõuga, nagu teie meid teoga olete aidanud. Luuramisel täna hommiku leidsin küll koha, kus meie mimbreenodele ja nende lepinglastele wastu wõiksime hakata, kuid see koht on liiga kaugel siit, kui et meie sinna wõiksime jõuda, enne kui meile ülejõuga kallale tungitakse. —

— Teie redu ei ole kindlasti mitte parem kui minu oma, mis waewalt sada sammu siit kaugel on. Selles redus olen juba kaks päewa ja ühe öö mööda saatnud mehega, kes küll apashi püssipaukugi ei wääri, keda ma aga siiski maha ei tohi jätta. —

— Arwan, et on parem, kui apashid arwamisele tulewad, et meie mõisasse oleme põgenenud. Sest kui nad siin meie jäljed kaotawad, ei mõtka nad enne, kui meie redu üles on leitud. Siis aga piirawad nad meid ümber, nagu rebase tema koopas. —

Ristikandja nikutas pead:

— Teil on õigus. Kuid mida peame tegema? —

Laanekütt wiskas oma waiba, mida ta kokkurullituna üle õla kandis, metodistile kätte, kes selle waiba mantli moodi endal ümber keha pani ja witsaga ümbert kinni sidus.

Wäsimusest hoolimata suutis Slongh teistega sammu pidada. Raudkäsi näitas kuristiku suu poole, kust indiaanlaste mõirgamist ja kisendamist oli kuulda.

— Teie teate wist juba Comeo käest, — ütles ta, — et ma ühe noore ja wahwa komantshi pärast, keda ma kui oma lihast poega wõi wenda armastan, siin wiibisin. Mina ei oleks mingil tingimisel tema ligidusest lahkunud. Kuid tüdruk teatas mulle, et pealikud on tema surmamise homseni edasi lükanud. Nemad tahtawad teda alles Cerro mõisas piinama hakata, sest selles mõisas wõitis ta omal ajal Halli Karu ära. Mõisa aga loodawad nad homme wallata. —

— Meie mõlemad tunneme indiaanlaste kombeid. Meie teame, et nad sellest otsusest ei tagane. Seepärast ei tarwitse mul täna siin komantshi üle walwata. Kõige hiljem weerand tunni pärast on sada werekoera siin, kus nad iga kiwitaguse ja prao läbi otsiwad, et meid üles leida. Nad leiaksid mind kindlasti ja ka minu saatja. —

— Mina tean aga, et nad osa oma hobuseid ühte kõrwalorau, mis nende läheduses asub, sõõma on pannud. Kui meil korda läheb sinna orgu jõuda, kargame hobuste selga ja kihutame minema. Siis teawad nad, et meie mõisasse oleme põgenenud ja nad ei hakka meid siit enam otsima. Meie aga tõõime siis teha, mida heaks arwame. —

— See plaan on hea, — ütles Ristikandja. — Igatahes tunneb see noormees ümbrust ja wõib meie põgenemist juhatada. —

Diazil oli tõesti meeles, kuhu kohta indiaanlaste hobused sõõma olid pandnud. Ta oli walmis wäikest ratsasalka juhtima. Ta ei kahelnud põgenemise kordamineku.s.

Kui Raudkäsi Ristikandjale oli näidanud sihi, kuhu poole nad pidid minema, läks ta ise oma kaaslast Browni redust tooma. Brown wiibis ühes wäikses koopas kuristiku otsekohes ligiduses, kus nad mõlemad endid sent olid warjanud. Koobas oli pealt paksu tihnikuga kaetud.

Ei kulunud wiit minutitki, kui Raudkäsi Browniga tagasi tuli. Brown oli wäga tiisane ja pahane Raudkäe peale nende hädaohtude ja wiiwituste pärast, mida ta „ühe wäga tähtsuseta metslase pärast pidi kannatama". Lepingu järele aga pidi Raudkäsi teda wiiwitamata wiima saladuslikkude waranduste maale, kuhu ta nii wäga igatses.

On wana tõde, et ühesugused hinged endid warsti leiawad. Seepärast ei kestnud kaua, kui Brown Slonghiga sõbraks sai.

Ühtlasi oli Raudkäsi pilgu kuristikku heitnud. Ta teatas, et terwe laager oli ikka weel ärewil ja liikwel. Hall Karu, kellele tagaajamise tagajärgedest oli teatatud, saatis teise salga oja lõhestikku, et sealt ülesse kaljuseinale ronida. Kolmas salk pidi kuristiku suu asuwatest ülepääsematutest kaljudest mööda minema ja kõrwalorru kaudu põgenejatele selja taha tungima.

Seepärast tuli põgeneda nii ruttu kui wähegi wõimalik, kõike oma jõudu kõige paremini kasutades.

Nii olid nad mäeseljal umbes tuhat sammu edasi läinud, kui Raudkäsi märku andis, et nad peataksid ja tema ümber kogunesid.

— Meie peame kooskõlas tegutsema, — ütles ta. — Hobuste juures on kõige rohkem kaks wõi kolm indiaanlast. Meie peame nii ruttu kui wõimalik neile tähelepanematult liginema ja siis kohe nende kallale tormama. Et meid seitse sõjariistus meest on, ei julge nad wastu hakata, waid katsuwad põgeneda. Siis haaraku igaüks ühe hobuse, karaku selga ja kihutagu Diaz'i järel, kes on meile teejuhiks. —

Päewaundised.

Wanamõisa põlewkiwikaewanduses ehitatakse uut õliajamise wabrikut.

Nagu teada, müüdi käesolewa aasta kewadel riigi põlewkiwitööstuse päralt olew Wanamõisa põlewkiwi kaewandus ära inglastele. Wiimased wõtsid paar kuud tagasi kaewanduse ametlikult üle ning alustasid põlewkiwi wäljawõtmist. Ühtlasi algasid nad ka kaewandusse õliajamise wabrikut ehitama. Wabriku sisseseade ja tarwilikud õliajamise retordid telliti Saksamaalt kuulsast „Wickers'i" tehasest, mis juba walmis on ja lähematel päewadel Tallinna peawad jõudma. Sisseseade kättesaamise järele alustatakse kohe wabriku ülessseadmise tööd, nii et loodetawasti wabrik juba paari kuu pärast õliajamist põlewkiwist algab. Wabrik töötab läbi päewa jooksul umbes 50 tonni põlewkiwi, saades sellest 650—700 puuda põlewkiwi tooresõli.

Haridusministeeriumi nõukogu otsustas eilasel koosolekul muu seas registreerida Narwa puu- ja rauatööstuse kooli ja lubada Elwa kõrgema algkooli juures awada seitsmes täienduskласs üldhariduslиste keskkoolide kawa järgi.

Leisi karskusseltsile „Piiül", Saaremaal, lubati näputöö, keedu- ja punumiskursuste toimepanemiseks 10.000 marka toetust.

Wõrumaa hobusepostijaamad keelduwad posti wedamast.

Wõru maakonnawalitsus otsustas omal koosolekul postijaamade määruse § 1 nimetatud riigi- ja waldadewahelist postiwedamist postijaamapidajatele mitte kohuseks teha, põhjendades oma otsust sellega, et tähendatud kohustus käib praeguste rendilepingute nõudmistele wastu. Siseminister aga otsustas tähendatud asjas omawalitsuse järelwalwe seaduse põhjal, maakonnawalitsust 7 päewa jooksul kohustada oma otsust äramuuta ja sellega wastawalt siseministeeriumi määruse § 1 nõuetele seaduslik kord maksma panna filmaspidades, et jaamapidajate rendilepingutes, mis on sõlmitud enne määruse maksmahakkamist, on ettenähtud, et jaamapidaja on kohustatud eestkätt riigiposti wedama; et kuigi maakonnawalitsus omi määrusi muuta wõis, wõis tema seda peale postijaamade seaduse jõusseastumist teha niiwõrd, kui need muudatused postijaamade seadusele wastu et käi. Le.

Tallinna kaubasadama suuduslikud määrused kinnitatud.

Tallinna sadama-komisjoni poolt wastuwõetud kaubasadama määrused on siseministri poolt kinnitatud ja „Riigi Teatajas" awaldamiseks saadetud. Tähendatud määrustes on ettenähtud laewade liikumise, sildumisplatside määramise ja korraldamise kord, samuti laewade täitmise ja tühjendamise, elewaatori tarwitamise, laewade prügist puhastamise, tööstuse ja kauplemise kord Tallinna sadamas ja sadama piirkonnas. Le.

Rapla kihelkonna laulupidu.

Ilusa ilma tõttu oli rahwast palju kokku tulnud.

Peale kirikuteenistust kell 2 kogusid lauljad, 8 koori, igaüks oma lipuga haridusе seltsi aeda, kus rongikäik kokku seati. Sealt liikus rongikäik, umbes 250 lauljat ja palju erainimesi, kahe muusikakoori saatel surnuaiale, kus mälestati lahkunud seltskonnategelasi kõne, mängu ja lippude allalaskmisega. Surnuaialt tuldi tagasi haridusе seltsi aeda, kus kell kolm kontsert algas. Ettekanded olid segа-, mees- ja pasunakooride poolt, mis kõik kenasti korda läksid. Õhtul kell ½7 lõppes kontsert riigihümniga.

Õhtul oli kohalises pritsimajas pidu; tanti ette näidend: „Inimene südametunnistusega". Kiwirist.

Prantsuse wastus Inglismaale ära antud.

Pariis, 21. aug. (ETA.)

Prantsuse wastus Briti märgukirja peale 11. augustist anti täna hommikul Briti asjaajajale ära. Dokument, mille äratõmbe kollases raamatus on ligi 50 leheküige suur, anti eila õhtul trükki. Peale üksikasjalise wastuse Briti märgukirja 55 punkti peale sisaldab tema kõige täielikuma ajalooline aruande heakstegemisküsimusest, mis Prantsuse walitsuse poolt seni awaldatud.

Märgukiri awaldatakse homme.

Pariis, 21. aug. (ETA.)

Brüsselist teatatakse: Belgia wastus Briti märgukirja peale antakse Briti saadikule arwatawasti nädala keskpaigas ära.

Ameerika häwitab 28 soomuslaewa.

London, 21. aug. (ETA.)

Ühisriikide walitsus andis käsu 28 soomuslaewa häwitamiseks wastawalt Washingtoni desarmeerimise konwerentsil tehtud lepingule. Ameerika oli seni edasi lükanud lahingu laewade lõhkumise wiiwituse tagaärjel, mis sündis lepingu ratifitseerimises Prantsusmaa poolt. Nüüd, kus see formaliteet tehtud, asuti laewade koost wõtmisele. Briti on algusest peale talitanud nii, nagu oleks leping ratifitseeritud, ilma et oleks ära ootanud tema jõustumist. Lahingulaew „Australia" on üks lepingus nimetatud laewadest, ja Austraalia walitsus tegi eilasel kabineti koosolekul otsuseks, ära uda laewa lõhkumisele.

üldstreik Greekas.

Berliin, 21. aug. (ETA.)

Ateenia sõnumi järele kuulutati Greeka üldstreik wälja. Walitsus seadis wiibimata sisse sõjakohtud streigijuhtide wastu ja kaotas ära kaubandusühingute seaduse, mille tagajärjel sulutakse kõik töölisorganisatsioonid.

Mõned arwud Wene kommunistlise erakonna kohta.

„Sotsialistitsheski Westnik" kirjutab 16. aug.: Wene kommunistlise partei poolt s. a. kewadel wäljaantud raamat „Erakondlise töö tagajärjed aasta jooksul", mis trükitud 7000 eksemplaaris ja peaasjalikult parteitegelaste jaoks määratud, sisaldab tähtsaid ja huwitawaid andmeid Wene kommunistlise partei koosseisu ja suuruse kohta.

1922. a. lõpul oli W. K. parteis 372.900 liiget, peale selle 112.000 kandidaati. Wõrreldes 1922. a. algusega on liigete arw 29.000 wõrra ehk 7,2 protsendi wähenenud. See wähendamine on tulnud sellest, et aasta jooksul lahkursid wabatahtlikult parteist 10.700 liiget, wälja heideti 28.700. Kandidaatidest wõeti ainult 14.000 liigeteks wastu.

1922. aastast peale, mil üldine liigete arw oli üle 600.000, algas liigete arwu wähendamine. Wähenemine on seletatav osalt kindlama kontrolliga, osalt aga parteist lahkumisega, mida ei sunda katta uuesti sisseastujad. Tervе läinud aasta jooksul on ainult 25.400 isikut soowi awaldanud parteisse astuda. 1922. aastal parteisse wastuwõetud 14.000 uut liiget jagunewad oma tööala järele järgmiselt:

Wabrikutöölised 5,9 protsendi, weotöölised 2,4 protsendi, teised palgatöölised 4,0 protsendi, kokku töölisi 12,3 protsendi.

Talupojad 10,6 protsendi, ametnikud 40,9 protsendi, punawäelased 6,6 protsendi, punawäe juhtiw koosseis ja kursandid 22,1 protsendi, käsitöölised j. n. e. 7,5 protsendi.

Kui ametnikkudele juure arwata ka punawäe juhtiw koosseis, siis on tervelt ⅔ uutest liigetest ametnikkude kihist. Raamatu autor tähendab: „Tööliste massilist parteisse astumist 1922. a. ei olnud". Sellest ei wõi ka juttugi olla, kui üle terwe Wenemaa aasta kestes ainult 860 wabrikutöölist parteisse astus.

Tegelikka wabrikutöölisi oli parteis 1922. a. algul 8,4 protsendi kõigist liigetest, s.o. mitte üle 30.000 inimese terwe Wenemaa kohta. See tähendab, et ainult 1,2—1,3 protsendi kõigist Wenemaa töölistest on kommunistlise partei liikmed. Selles mõttes on Wene komm. partei kaugelt mahajäänud Saksa sotsiaal-demokraatlisest wõi Inglise töörakonnast, kus koondatud 15—25 protsendi proletariaadist, ta on taga ka Saksa komm. parteist, kus 3—4 protsendi kõigist töölistest. Talupoegi on parteis nimeliselt 107.000. Kuid suurem osa neist pole enam tegelikud talupojad, waid on mundes ametites: ametnikud mitmesugustes asutustes, punawäelased jne. „Talupoegade" nime all läinud aastal parteisse astunud liigetest on ainult 10,6 protsendi tegelikult maaga seotud. Kui seda protsendi määra ka üldise koosseisu kohta tarwitada, kus nimeliselt 107.000 talupoega, siis selgub, et tegelikka talupoegi on komm. parteis ainult 10.000 inimest. ETA.

Saksamaalt.

Majandusliste küsimuste arutamine.

Pariis, 21. aug. (ETA.)

Berliinist teatatakse: Kabineti koosolekul arutati majandus- ja rahapoliitika küsimusi. Stresemann esineb seletusega nii pea kui saab teatawaks Prantsuse wastuse sisu Inglismaale.

Et Saksa tööstusid on tegelikult maksnud wähem kui kuus miljoni kuldmarka wanade laenude katteks, soowitab sotsialdemokraatide häälekandja konfiskeerida kõik Saksamaal asuwad sakslaste wäliskindlustused marga toetamise fondi moodustamiseks.

Saksa mark langes 5.300.000 ühe dollari eest.

Uued majanduslised määrused.

Berliin, 21. aug. (ETA.)

Riigikantsleri juhatusel esmaspäewal peetud koosolekul otsustas walitsus läbi wiia põhjapanewad majanduslised määrused. Pärast nõupidamist erakondade juhtidega pannakse määrused hädakorraldusena wiibimata maksma.

Stresemanni waritseb hädaoht.

Berliin, 20. aug. (ETA.)

Kuulujuttudele riigikantsler Stresemannile kallaletungimisest andis ametlikkude teadaannete järele põhjust asjaolu, et riigikantsleri aias seisew wahipost oli laupäewal sunnitud kahte tundmata isikut lastmisega eemale peletama. Politsei arwab, et nende eesmärgiks oli riigi kantseleisse sissemurdmine.

Wiljasaagi lootused.

Berliin, 20. aug. (ETA.)

Saksa põllumajanduse esitajad tegid kindlaks, et üldised wiljasaagi wäljawaated Saksamaal on kaunis soodsad. On oodata head keskmist lõikust, eriti mis puutub terawiljasse.

Saksa marga langus.

Berliin, 21. aug. (ETA).

Ühe dollari eest pakuti New-Yorgis eila 7.143.000 Saksa marka.

Streik Hamburgi laewatehastes lõppenud.

Berliin, 20. aug. (ETA.)

Hamburgi laewatehased alustasid harilikku tegewust. Läbirääkimised töötaju üle kestawad edasi.

oooo

Lausanne'i leping Angoora rahwuskogus arutusel.

Pariis, 21. aug. (ETA).

Konstantinoopolist teatatakse: Angoora rahwuskogu algas Lausanne'i rahulepingu arutamist. Aruandjaks on Ismet pasha. Leping ei tekita suuremaid wastuwaidlusi. Üksi Türgi lõunapiirid on komistuskiwiks. Lepingu ratifitseerimine sünnib arwatawasti käesolewa nädala jooksul.

Peaminister seletas, et läbirääkimised Mossuli küsimuse ja kupongide tasumise üle algawad pärast lepingu ratifitseerimist.

360 inimest weetõusu ajal uppunud.

Berliin, 21. aug. (ETA).

Hiljutisel weetõusul loode (?) rannas hukkus 360 inimest. Umbes 1000 isiku saatuse kohta puuduwad weel teated.

Streik Tsheho-Slowakkia söekaewandustes.

Berliin, 21. aug. (ETA).

Eila algas streik kõikides Tsheho-Slowakkia söekaewandustes. Streigib umbes 150.000 töölist.

Amnestia Wenes.

Moskwa, 21. aug. (ETA.)

Wene liidu loomise puhul kuulutati wälja amnestia, mille alla käiwad osa kaelakohtulikka kurjategijaid kui ka kiriku protsessides süüdi mõistetud isikud, kes juhtiwat ega aktiiwset osa ei mänginud. Wabastatakse ka sõjawäe jooksikud, kes enne 1. jaan. 1923. a. wäeosadest lahkunud.

Rihmarattad

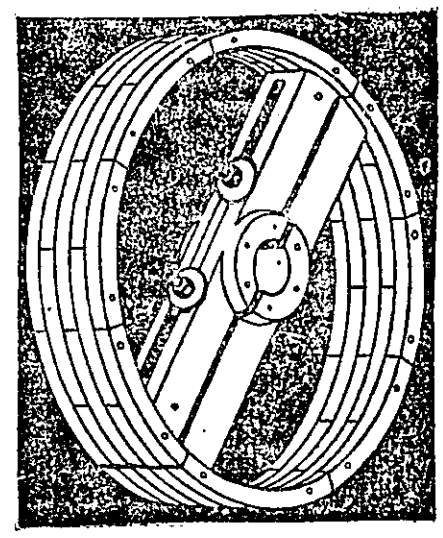

kõrgemat sorti

masinarihmad

balata
nahast
kaamelikarwast

ladust saadawal kuni 12" laiuseni.

Ühisus „PIONEER"

TALLINNAS, Harju uulits 45.

Rahwusliste wäeosade asutamine Wenes.

ETA. „Kurjer Warszawski" kirjutab 17. aug.: Punawäe ukrainiseerimine nõukogude wabariigi lõunapoolsetes piirkondades muutub faktiks. Ühtlasi sünnib teistes nõukogude wabariigi osades punawäe riihmituste rahwustamine ning rahwusliste sõjawäeliste iihenduste loomine. Luuakse Poola, Läti, Eesti ja Juudi sõjawäelised iihendused ning moodustatakse „rahwuswaelised polgud".

Tööpäewa pikendamine Schweitsi raudteedel.

Berliin, 21. aug. (ETA).

Schweitsi liidu nõukogu otsustas pikendada tööaega liidu raudteedel 8 tunnist 8½ tunnini ja 9 tunnist 9½ tunnini.

Cuno sõidab Ameerikasse.

Berliin, 21. aug. (ETA).

Hamburgi sõnumi järele sõidab endine riigikantsler Cuno arwatawasti lähemal ajal Ameerikasse.

Inglise tööstunid Moskwas.

Moskwa, 21. aug. (ETA.)

Praegu wiibiwad Moskwas Inglise suurtööstunid. „Iswestija" kaastöölisele seletas juhtuajamisel Inglise tehaste ühingu esitaja Marshall, et inglaste eesmärk on ühes wenelastega tööstusettewõtteid jalule seada.

Lühikesed teated.

Berliin, 20. aug. (ETA.)

Konstantinoopolis registreeriti mõned üksikud katkujuhtumised.

Moskwa, 20. aug. (ETA.)

Gruusia rahwakomissariaat awaldas ringkirja, mis keelab usutunde haawamist. Usukommete täitmise takistamine loetakse kaelakohtuliseks kuritööks.

Moskwa, 20. aug. (ETA.)

Bakus awaldas nuusawätide keik-täidesaatew nõukogu seletuse erakonna lagunemise ning liigete nõukogude platwormile asumise üle.

Moskwa, 20. aug. (ETA.)

Bakus lõppes rohutirtsude wastu wõitlemise organisatsiooni liigete protsess. Kohtualustest on 5 surmanuhtlusega karistatud, teised 1—10 aastani kinni mõistetud.

Berliin, 21. aug. (ETA).

Itaalia senaator Paredo, üks suuremaitest Euroopa sotsioloogidest, surri Celigny's Genfi lähedal.

Berliin, 21. aug. (ETA).

Tokio sõnumi järele lahkus Jaapani peaminister parun Kato ametist.

Moskwa, 21. aug. (ETA.)

Eila jõudis Moskwasse endine Saksa riigikantsler Wirth.

oooooooooo

Wäljamaalt.

Admiraal Starki laewastik.

Peale Wladiwostoki waldamise pimaste wägede poolt, lahkus Wladiwostoki sadamast endine Wene Kauge-Ida sõjalaewastik admiraal Starki juhatusel. See laewastik koosnes: 3 miinilaewast, umbes 15 transportlaewast ja 3 jäälõhkujast.

Jaanuarikuul s. a. ilmus Starki laewastik Manilla sadamasse Philippiinide saartel, kus tema praegugi weel wiibib.

Enamlaste ajalehtede teatel olewat admiraal Stark umbes 60.000 dollari wäärtuses laewade armatuuri ja muid iseäranis wäärtuslika asju wäljamaalastele ära müünud.

Nüüd nõuab nõukogude walitsus Philippiinide kohalise kohtu kaudu admiraal Starki laewastiku wäljaandmist nõukogude Wenele. Enamlaste walitsuse huwisid Philippiinide kohtus kaitswat adwokaat Wolfsohn.

Selle laewastiku äraminek Wladiwostokist teeb, nähtawasti enamlastele õige suurt peawalu, sest Wladiwostokis on enamlastel praegu tegelikult olemas kõigest 1 remonteeritud miinilaew, mis Wene walgete äraminekul mere põhja lastud oli ja pärastpoole enamlaste poolt ülestõsteti ja remonteeriti. —n.

Soome uus sõjaminister.

Peale kindral Jalanderi lahkumist sõjaministri kohalt, seisis see koht mõnda aega waba. Teatawasti lahkus kindral Jalander selle tõttu, et ministeeriumis üks temale allumatest ametnikkudest oli andnud enamlaste teenistusesse ja Wene wõimudele muretsenud sõjaministeeriumist saladokumente. Kohusetruu Soome kindral pidas ennast, olgugi, et tähendatud ametnik otsekohe temale ei allunud, kuriteo eest wastutawaks ja lahkus ametist.

Tema järeletulijaks on määratud niiid rannakaitse ülem ja suurtükiwäe inspektor, kindr.-major Wilho Nenonen. Tema senise teenistuse kohta awaldab „U. Suomi" järgnised teated:

Kindr.-major Wilho Petter Nenonen algas oma ohwitseriharidust Hamina (Soome)' kadetikoolis, selle järele lõpetas Wenemaal kolmeaastased suurtükiwäekooli kursused. Paar aastat Wladiwostoki suurtükiwäes teenides, komandeeriti ta suurtükiwäe akadeemiasse, mille ta samuti kolme aasta pärast lõpetas kiituwäärt tunnistusega. Selle järele on tema teenused nea teoreetikuna ja teadusmehena suurtükiwäe alal alaliselt kasuwanud ning wäljamaalgi on tema nimel suur autoriteet suurtükiwäe asjanduses.

Wabadussõjast energiliselt osa wõttes, nimetati kindral Nenonen a. 1918 suurtükiwäe inspekt. ja hiljemini, kui ta rannakaitset uuesti korraldas, ranna suurtükiwäe ülemaks. Neil kohtadel on tal wõimalus olnud Soome suurtükiwäge tõsta tarwilikule kõrgusele. Kindralmajoriks ülendati ta läinud kewadel. Aastate poolest on kindr.-major Nenonen 40 a. wana.

Poola-Soome kaubanduslised läbirääkimised.

Praegu kestwate Poola-Soome läbirääkimiste puhul kaubalepingu sõlmimise asjus, awaldab Poola leht „Rzecz pospolita" kahjatust, et Poolal ei ole weel otsekohest laewaühendust Danzigi kaudu Soome sadamatega, kuna näit. Saksamaal koguni 39 alalist Stinnes'i laewa ühendust peawad Soome lahe ja Läänemeri ning Põhja-mere sadamate wahel. Edasi tähendab Warssawi leht, et kaubanduslike läbikäimine Soome ja Poola wahel kahtlemata teeb edusamme. Poola, kes 1912. a. Soome wälja ei wedanud oma kaupasid enam kui 2 milj. Soome marga eest, tegi seda 1922. a. juba 25 milj. Soome marga eest. Käesoleva aasta esimese wiie kuu jooksul on Poola Soome wälja wedanud üksi juba 35 milj. marga eest. „Rzecz pospolita" arwates, on Poolal head wäljawaated wäljaweo suhtes Soome.

Sõjakahjude küsimus Lätis.

„Jaunakas Sinas" kirjutab 15. augustil: Saksa saadiku Dr. Köster'i seletus Läti ajakirjanikkudele Saksa kahjutasust Lätile ja kaubanduslepingust oli üllatuseks Läti seltskonnale ja annab põhjust kahtlemiseks, kas Saksamaal on ülepea tahtmist neid walusaid küsimusi lahendada. — Dr. Köster seletas: „Saksamaa on omalt poolt wastu tulnud, kuid walitsused ja rahwad ei taha mõista, et siin nõutakse ohwrid, mida ülesti pool ei taha kanda." See seletus on kõige suurem üllatus. Sest Lätilt on 1915.—1918. aastani Saksa okkupatsiooni wõim kõige suuremaid, raskeid ja ülekohtuseid ohwrid nõudnud. Rohkem kui 140.000 perekonnale on tehtud otsekohest sõjakahju peale nende, kes on pidanud põgenema ehk wangilaagrites kannatama. Liibawist üksi on 1915. a. wäljaweetud Saksamaale 11.000 klgr. kummi, 51.000 klgr. waske ja awaldati sealsuures kahetsust, et plaatinat on leitud Kuuramaal wähe, kõigist 300 gr. Siis on elanikkude käest wõetud hobuseid ja kariloomi, kangaid, kuldraha, metalle, puuwilja, millest tehti marmelaadi, Miitawis üksi 80.000 klgr. aastas. Siis weeti kõik wili ja toidukraam wälja. Metsade wäljawedamiseks ehitati terwe kitsaroopaline raudteewõrk. Saksamaalt toodi sisse Saksa karja loomad Lätimaale sõõgi peale (Pensionsvieh). Siis koormati elanikke makudega, millest kõigest 10 % tarwitati koolide peale. — Raske uskuda, et saadik Dr. Köster tahab peale selle ohwri Läti rahwalt weel uut ohwrit nõuda. Läti rahwas ootab Saksa poolt tema kohustuste täitmist 1920. a. 15. juuni lepingu põhjal. Saksamaa peab wiibimata tasuma kahjud, muidu ei wõi kaubanduslepingu sõlmimisest juttugi olla.

(Saksa lehtedest.)

Saksamaa on kui paat tormisel merel.

Mööbli- ja madratsi- RIET
seinawaipasid
soowitab suures walikus
Helsingi riidekauplus,
Tallinn, W. Karja uul. 7. Tel. 12-09.

Daani sõidult.

Berliinist lahkudes.

Ajalehemeestel on kombeks, et kui nad pisutki sõidawad, siis tuleb sellest kohe reisikiri; aga kui sõit juba ulatab teise riigi pealinnast kolmanda pealinna, siis tehakse dieti tark reisikiri, mis sisaldab wastawate maade geograafilise kirjelduse, ajaloo, teaduse ja kunsti ülewaate, poliitilised suhted ning tulewiku ettekuulutuse. Pole saladuseks, et sarnaste kirjutuste allikaks pahatihti kas Bädeckeri wõi mõne muu ärimehe reisijuhid on.

Minu asi täna hästi ei õnnestanud, sest enne Berliinist wäljasõitmist otsisin Stettini raudteejaamas kõik raamatukapid läbi, aga ei leidnud ühtki reisijuhti Daanimaa ega Kopenhageni kohta enam: need olid kõik puhtaks ära ostetud, tänase rongiga oli Berliinist Daanimaale sõitjaid palju, nimelt Itaalia, Ungari, Saksamaa ja osa Põhja-Ameerika parlamendi liikmeid ning šweitslasi. Lõin lõpuks käega, et waewa wähem, kui mõni reisikiri ära jääb, sulg saab puhata.

Teel heitsin ajawiiteks silma läbuniaknast ümbritseva looduse peale, kõnelesin kaasreisijatega mõne sõna ja nõnda kogunesgi tähelpanekuid, millest naljaks reisikirjelduse teen, mis sellest, kuigi ta wast üsna omapärane saab.

Nii siis — hommikul enne kella 8 tõttasin Berliinis Stettini raudteejaama, sõitsin sinna nimelt maa-alusel raudteel, mille streik eila õhtul kell 7 oli lõppenud. Stettini jaama ees platsi ääres nägin ühte kolesuurt toiduainete saba, mis mitmest uulitsast läbi keerles ning weerles, kus inimesed asusid, kes enestele leiwakotid, mööbli ja töö olid kaasa wõtnud, nähtawasti kas wõi terweks nädalaks wälja tulnud. Seesugused wäga keerdus sabad siiski on liig harusad ja parem on nende eest hoiduda. Saksamaa põllumeeste juhid on manifesti wälja andnud, milles maamehi üles kutsuwad linnu toiduainetega warustama, kuid kas sellel suurt mõju on, jääb küsitawaks. On ju praegu Saksa põllumees ka haruldaselt kõwasti oma majapidamise küljes kinni: kogu lõikuseaeg on mitu nädalat hiljaks jäänud ja niiid on kõik taliring suuwiljad ühel ajal küpseks saanud, niiid ei wõi tundigi wiita, walmis wili tuleb kokku panna ja ei saa aega ei saa linna turule minna.

Kommunistid kasutawad lõikuseaja ära ja on mitmel pool Saksamaal põllutööliste streikisid korraldanud, kuna punased sajad (kommunistide lõõksalgad) linnast maale on ilmunud ja põllutöölised töölt minema peksnud. Ka on kommunistid talutes lehmi ja lambaid sekwestreerinud ning mõnd omawoli tarwitanud, mis seisukorra raskeks teeb.

Teiselt poolt on aga ametiühisustesse koondunud linnatööliste enamus kindlasti kommunistide poolt õhutatud üldstreigi wastu, nõnda et wäljakuulutatud üldstreik nurjaläinuks loetakse.

Berliini põhjapoolsest aialinna piirkonnast läbi sõites wõis paljudel aiamajakestel punaseid lippusid lehwimas näha: need olid küll streikiwate tööliste - kommunistide omad. Kuid iseloomulik, et nende kõrwal ka rohkesti Saksa riigi lippusid silma paistis, mis nähtawasti meeleawaldusliselt tasakaaluks punastele olid wälja pandud.

Teel ajasin ka Saksa riigipäeva liigetega juttu ja küsisin, mis nõu neil on Saksa rahakursi kindlustamiseks. Ühine arwamine oli, et Saksamaal uus rahaühtsus sõsse seatakse, millel reaalsed kindlustused on. Nimelt tahetakse Saksamaa sõe ja kaliloola kaewanduste, riigi kätte kogutawate leiwawilja tagawarade ning eraomanduses olewate põllumajandusliste ettewõtete, s. o. mõisate ja talude peale riigi kasuks obligatsioonisid teha ning nendega uuesti wäljaantawat raha kindlustada. Kuidas seda tehniliselt kõige otstarbekohasemalt läbi wiia, selle üle murtawat praegu pead. Teiseks on teada, et põllumehed oma maade ja majade peale ka mitte hea meelega ei lase riiki obligatsioonisid teha, mis ligikorda nende waranduste osalise wõõrandamise sarnane. Aeg näitab, kas ja kuidas uus walitsus sellest ülesandest jagu saab.

Põhja - Saksamaal on tõuwilja lõikus osalt käsil ja saolt alles algamata; Schleswigis nii tuntud koplisüsteem paistab ka Mecklenburgis juba kohati silma. Koplites sõõwad igal pool musta-walget kirja Friisikarjad. Põllud on enamasti kerged liiwased, kuid siiski hästi haritud, nõnda et wili rahuloldaw.

Daani piiril ja pinnal.

Wäikese hiljaksjäämisega jõudis kiirrong keskpäewa ajal Warnemündesse, mis on wäike suwituskoht Stettini ja Lübecki wahel Läänemere lõunarannal. Siin on Saksa tollimaja, kust reisijad läbi lähewad ja kus bagaažhi ning passisid rewideeritakse, mille järele osa rongist ning reisijad kalda ääres ootawale Daani parwlaewale lähewad, et reisi üle lahe Falsteri ja Seelandi saarte kaudu Kopenhageni jatkata.

Saksa tollimajas wõeti parlamentide liikmeid haruldase tähelepanelikusega nastu: piiriwahe ohwitser lahutas meid muudest reisijatest, reisipakid wabastati tollijärelwaatusest täielikult, passid wõeti ära ja anti pärast laewal juba Daani politseinikkude poolt jälle tagasi. Mõneminutilise peatuse järele marssisime tollimajast läbi ja läbiotsimise-kongidest ilma silma pilgutamata mööda laewale. Daani parlamendi grupi-büroo oli juba igale saadikule koju Daani lipuga sildid saatnud, mis pakkidele peale tulid kleepida, et neid ilma tollimata läbilaskmiseks ametnikud wõiks ära tunda. Laewal oli Daani parlamendi liikmeid wastas, et meid Daani piirides sõitmisel saata. Daani walitsuse poolt olid meile ka juba koju esimese klassi priipiletid Daani raudteedel sõitmiseks kätte saadetud ning Daani sadamas Gjedseris ootasid meid erawagunid, et Daani pealinna wiia. Daani lahkus ümbritses meid igast küljest. Teadagi, et Daani tolliametnikud ja nõndasama konduktor raudteel piletid küsimisega meid ei tülitanud.

Sõit mereteel kestis kaks tundi ja lõppes ilma merehaigusta ning jatkus pikuti läbi Falsteri ja Seelandi saare, kuna mõlemi saare wahel weel tiikikese meresõitu saime. Tõsin aastaid on sellest juba mööda, kui esimest ja wiimast korda Daanis reisisin. Selle aja jooksul olid Daani waated juba kaunisti muunenud. Niiid aga kerkisid nad uuesti nii haruldaselt iseloomulikult ja teravalt silmade ette.

Falsteril on suured suhkrupeedi ja põllumaheina wäljad, mis nisupõldude ja haritud heinamaadega waheldumad, ka suuwiljad ei puudu. Kõik wiljad on hästi kaswanud, eriti suurepärane on talinisu: liihike tugew kõrs, suur pea, puhas ja jalul, juba walminud, aga lõikus pole weel alganud. Suuwiljad on ka walmis. Kõik maa on wiimse lapini haritud, põldude wahelt paistawad üksikult asuwad wäikesed ja suuremad haruldaselt puhtad talumajad silma. Rohelisi ristikheina-, lutserne-, seradella- ja wikipõlde kirjawad tumepunased ilusad karjad: kõik karielajad on põllul ketis, paljudel loomadel on linad peal. Sõidame õhtupoolel kella 5 ja 6 wahel ning näeme sel ajal igal pool lehmade liipsmist nurmedel. Peale kella 6 paistawad juba iseärasised piimaweo kärud teedel, millega piim meiereidesse wiiakse. Raudtee ääredki on tihti ära kasutatud põllumajandusliselt: sinna on punkoolid ajutatud, suurel hulgal kaswatakse kuuse, männa ja mõnde metspuude taimi raudteeliini wabaid maa-alasid mööda.

Seelandi waated lähewad Falsteri omadest wähe lahku, ainult suhkrupeedi asemele tekitwad suured wäljad loomatoidu juurikaid, enamasti kaalikaid.

Kanakaswatus on haruldaselt edenenud waewalt paistab inimeste elumaja maal wõi alewites, kus punduks traatwõrguit kanade aed. Ka aiatöö suurt edu on märgata, ei näe talu ilma wiljapuuaiata.

Kopenhageni eeslinna majadel on ka kõigil aiad, kuid need lähewad Berliini aialinnade aedadest sisuliselt wäga lahku.

Berliini aedades — olgu need suured wõi wäikesed — kaswatatakse ainult neid taimi, mis suupistet annawad; teisiti aga Kopenhagenis: siin on peaasjalikult lilleaiad, lillesid leidub igat kirja ja liiki.

Homme algab Kopehagenis tähtsa lõssis parlamentide wahelise unionni 21. kongress, mis kell 10 hom. awatakse. Seal muidugi loetakse Euroopa hädad jälle kord ette, mis õnneliku Daaninaa ümbruses nagu hästi ei tahaks passida.

Kopenhagenis, 14. aug. 1923. J. H.

Tallinna sõnumid.

Uute linna koolimajade ehitamine.

Tulewal aastal püstitatakse üks alg- ja üks keskkool.

Teatawasti on linna koolide ehitamise kawas ette nähtud korraldus, mille järele linna kooliwalitsus 8 aasta jooksul 16 koolimaja hoonet püstitama peab. Osa sellest nõudmisest on juba teostatud, kuna teine osa järgnewate aastate jooksul järk-järgult teostatakse.

Tulewase aasta koolimajade ehitusprogrammis on ette nähtud kahe uue koolimaja ehitamine.

Nimelt ehitatakse tulewal aastal Juurdeweo uulitsale, Pärnu maantee piirkonda 27. algkooli hoone, 12 klassiga; see kool töötab praegu Pärnu maanteel asuwas tramm pargis, wiimaseid ruume on tulewikus wõimata koolimajaks kasutada.

Teiseks ehitatakse tulewal aastal 2. linna tütarlaste gümnaasiumi hoone 20 klassiga politsei aias olewale krundile. Praegu töötab see kool linna tütarlaste kommertskooli ruumides kaunis wõimatumas olukorras.

Linna haridusosakond on wastawate töökawade kokkuseadmisele ajunud ja saadab need lähemal ajal linnawalitsusele kinnitamiseks. Ühtlasi tehakse linna ehitusosakonnale ülesandeks, et wiimane ehituskawade üksikasjalikule wäljatöötamisele asuks.

—c—

Linna koolimajade remonttööd jõuawad lõpule.

Selleks otstarbeks saadud krediit ära kasutatud.

Linna kooliwalitsuse poolt käesolewal ehitushooajal ettewõetud koolimajade remont-tööd on lõpule jõudmas. Üldiselt on remondid käesolewal aastal weidi wiibinud, sest et laulupidu ja osaline tööliste streik remont-töid osaliselt takistasid.

Eestkätt on remonteeritud katuseid, ahjusid, põrandaid ja walgustussisseseadeid. Põhjalik remont wiidi läbi neis koolimajades, kuhu koolid pikemaks ajaks püsima jääwad, ajutistes koolimaja hoonetes oli remont kergekujulisem.

Remont on läbiwiidud lubatud krediidi piirides. Keskkoolide remontideks oli ettenähtud 3.121.033 marka, sellest summast oli üks miljon marka 1. linna tütarlaste gümnaasiumi hoone parandamiseks määratud, missugune summa aga kasutamata jäi, kuna ülejääw summa ära tarwitatud on ilma puudujäägita.

Algkoolide remont-töödeks oli määratud 2.524.300 marka, missugusest summast 1. augustil ligi pool ära kasutatud oli.

Lasteaedade remont-tööde peale oli lubatud 222.511 marka, kuid siin läheb töödekuludeks rohkem wälja, kui eelarwes lubatud. Selle nähtuse põhjuseks on asjaolud, et lasteaiad päewakodudeks ümber muudeti, mille tõttu wiimastesse köögid ja muud tarwilikud kõrwalruumid juurehitada tulid.

Selle läbi tekkinud puudujääk kaetakse algkoolide remont-summadega.

Lastekodude remontide otstarbeks oli määratud 1.739.471 marka, sellest summast läks Riisipere kaswatusmaja remont-töödeks 1.369.900 marka, kuna ülejääw osa Lutheri ja Poska nimeliste kaswatusmajade korraldamiseks ära kasutati.

Üldiselt püsiwad wäljaminekud lubatud krediidi piirides.

Remont-töödega jõutakse lähemal ajal lõpule.

—c—

Raua uul. ehitatawa algkoolimaja järelwaatus

pannakse wolikogu poolt selleks moodustatud erikomisjoni poolt toime täna õht. k. 5 p. l. Osawõtma on kutsutud ka ajakirjanduse esitajad. Järelwaatuseks andsid põhjusi teatawasti wolikogus ettetoodud wäited, nagu oleks majal praod sees ja mitmed teised puudused.

Kopli tramm tee järelwaatus

pandi toime ehitusosakonna poolt 10. augustil k. a. Komisjon leidis, et tee muidu korras, ainult 25—30 protsenti liipreist tuleks tulewal aastal wahetada. Nõutakse ka tramm wagunite ülewärwimist.

Tallinna wabatahtliku tuletõrjujate seltsi 2. jaoskonna 60-aastane juubel

Piihapäewal, 25. augustil, piihitseb Tall. wabataht. tuletõrje seltsi 2. jaoskond oma 60-aastast juubelipäewa. Pidustuse kawa on järgmine: kell ½5 p. l. — kogunine pritsimaija, k. 5 p. l. — ühine päewapildistamine, k. 6 — rongikäik pritsimajast Piihawaimu kirikusse pidulikule jumalateenistusele; peale selle — rongikäik kirikust pritsimaija aktusele, millele järgneb ühine kooswiibimine.

Tall. wabatahtl. tuletõrje seltsi 2. jaoskond on üks wanematest Eestis ja wõib uhkusega tagasi waadata oma kestwa ligimesearmastuse töö peale.

End. Samuelitshi „pilwelõhkuja" kordaseadmist nõutakse politsei kaudu.

14. juulil k. a. pandi ehitusperawalitsuse ettekirjutusel sellekohase komisjoni poolt end. Samuelitshi maja järelwaatus toime, kus leiti, et hoone on hooletult ehitatud, ilmastiku all tublisti kannatanud ja hädaohtlikus seisukorras, puulaed mädand ja osalt isegi sisselangenud. Komisjon nõudis hoonele katuse ehitamist, akende ja uste awauste kinnipanemist, puulagede mahawõtmist, korstnatelt puust suitsutorude mahawõtmist ja korstnate ülesehitamist. Majas elab ka rohkelt elanikke. Niiid saatis teedeministeerium linnawalitsusele järelpärimise, kas on ülemalnimetatud abinõud tarwitusele wõetud, kuna maja elanikkudele hädaohtlikuks wõiks saada. Linnawalitsus otsustas nõuda maja kordaseadmist majaomanikult politsei kaudu.

Tulumaksu wõib kõigis Tallinna pankades õiendada.

Riigikassa teatab: Et tulumaksu õiendamisel Eesti Panga Tallinna osakonnas sabade tekkimist ära hoida ja maksjatele wastu tulla, on palutud kohalisi panku toimetada maksuwõtmist, milleks ka wiimased oma nõusolekut on awaldanud.

Pangad wõtawad maksu wastu ainult kuni allpoolnimetatud tähtaegadeni; hilised maksjad on sunnitud Eesti Panga osakonda koondunna, kus sabad tekkida wõiwad. Sellepärast õiendagu kõik oma tulumaksu hiljemalt järgnistel tähtaegadel: 1., 2., 3., 4. ja 5. jaoskonna maksjad: I. tähtaeg 30. septembril 1923. a.; II. tähtaeg 31. detsembril 1923. a.

Nimetatud tähtaegadel on maksjad kohustatud wähemalt poole osa oma 1923. a. tulumaksust tasuma. Osalised tasujad peawad pangale teatelehe järgmiste andmetega sisse andma: maksja ees- ja liignimi, maksulehe nr., maksu summa ja maksetawa osa suurus.

Pangad, kus tulumaksu wastuwõetakse on järgmised: Eesti Pank (Gogoli puiestee 3), Eesti Rahwapank (S. Karja tän. 19), Scheel ja Ko (S. Karja tän. 1), Linna pank (Mundi tän. 2), Tallinna Kaupmeeste Disconto ja Laenu Pank (Wiru tän. 18), Eesti Laenu Pank (S. Karja tän. 18), Harju Pank (Harju tän. 33), Eestimaa Tööstuse ja Kaubanduse Pank (S. Karja tän. 7), Tallinna Krediit Pank (S. Karja tän. 21), Põhja Pank (S. Karja tän. 20), Põhja-Eesti Ühispank (W. Karja tän. 3), Eesti-Wene pank (Wana Posti tän. 6), Tartu panga Tallinna jaoskond (S. Karja tän. 4) ja Ametnikkude pank (S. Tatari tän. 1). (ETA.)

Uue telefoni keskjaama ehitamiseks pole kesklinnas platsi.

Põhjendades ajalehtede sõnumite peale, et linnawalitsus kawatseb pritsimaja juures krunti anda uue telefoni keskjaama ehitamiseks, pööras posti peawalitsus linnawalitsuse poole küsimisega, kas on kesklinnas tähendatud otstarbeks krunti wõimalik saada. Linnawalitsus teatas, et tal pritsimaja juures ja üldse kesklinnas waba krunti ei leidu.

Kruntide andmine.

Linnawalitsus otsustas anda korteriomanikkude ühingule „Kodu" Pärnu m. äärest 4 krunti, igaüks 500 ruutj. suuruses. Ühenduse pidamiseks jaama ja linna wahel palus luba keegi J. Karna, käima panna rongide tuleku ja mineku ajal kaks kinnist õhukummidega omnibussi. Linnawalitsus leidis, et ühenduse pidamine peaks sündima alalisel ja mitte ainult rongide ajal ning lükkas palwe tagasi.

Sellega teatame, et on awatud ettetellimised toreda, maitsekalt ilustatud, heal paberil, iluköites albumi peale

„Eesti II Riigikogu"

mis sisaldab II riigikogu liikmete näopilta ühes elulookirjeldustega ja, mis iseäranis tähtis igale riigikodanikule, täieliku Eesti Wabariigi põhiseaduste kogu, kus kõik Wabariigi kodanikkude õigused ja kohused ära tähendatud.

Et albumi kõigile kättesaadawaks teha, on, waatamata suurte kulude peale, albumi hinnaks ettetellijatele määratud kõigest

250 mrk. eks. Peale albumi trükist ilmumist on selle hind **500 mrk. eks.**

Tellimiste wastuwõtmine on awatud: maal — wallawalitsustes, linnas — paremates raamatukauplustes Tallinnas: Rahwaülikool, Suur Karja uul. 23. „Waba Maa", Harju uulits 43. Kluge Ströhm, Pikk uul. 9. F. Wassermann, Pikk uul. 7. A. Keisermann, Kinga uul. 5. Gutenberg, Harju uul. 34. Bibliofiil, Wiru uul. 9. G. Pihlakas & Pojad, Jaani uul. 6. A. Feinstein, Wiru uul. 1. K. Kirikal, Narwa maantee 26. Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus, S. Karja uul. 23. Tallinna ajalehtede agentuur J. Tobon, Kullasepa uul. 8. Wladimir Grigorjew, Wiru uul. 15.

Graafiline ühing „KIRI"

Reklaamkirjastuse osakond. Tallinn, Lai uul. 38, telefon 18-66.

"Filmi-stuudio" tegewust alustanud.

Esimene Eesti filmi-stuudio algas eemaspäewal, 20. skp. oma tegewust. Asjakohase awamiskõnega esines stuudio ajutaja hra Kusbock, peale selle tutwustati koosolijaid stuudio tegewuskawa ja kodukorraga. Õpejõududeks on esialgu peale hra ja pr. Kusbock'ide weel proua Kewend, hra Sorokin ja teised. Õpilaste arw ulatab 60 peale. Tegelik õpetöö algab neljapäewal, 23. augustil. —c—

Kõlbmata omnibussid.

Sellekohase komisjoni poolt tunnistati Kangro ja Ko. päralt olewad omnibussid nr. 8 ja 30 Wene turg — Pirita liinil liikumiseks kõlbmataks ja kõrwaldatakse liikumiselt.

„Tunglal" uus lastekoori juht.

Noorte ühingu „Tungla" lastekoori senine juht Mesiäinen on Rakwere sõitnud, tema asemele on uueks laulukoori juhiks muusikaõpetaja Raud kutsutud. —c—

Raamatukogu ja linna arhiiwi korraldamine.

Raamatukogu juhataja palub linnawalitsust raamatukogule üle anda lugemissaali juures olewat rõdu, kus praegu hoitakse alal end. toitluswalitsuse akte. Linnawalitsus on nõus rõdu üle andma, kui linna arhiiwi ruumid (rackoja peal) korda seatakse, mille teostamine haridusosakonnale ülesandeks tehtud.

Maja lammutamiseks

palub luba majaomanik Liiwalaia uul. nr. 22. Et aga maja elamiseks weel kõlbulik, anti luba ainult remonteerimiseks.

Maa-ala jagamine osadesse.

Linnawalitsus andis üürnikkude seltsile „Üürnikule" luba tema päralt Pelgulinnas olewat maa-ala 8 osasse jagada.

Kino järelwaatus.

10. augustil pandi kino „Apollo" ruumide järelwaatus toime, kusjuures leiti mõned puudused, mis tulewad kõrwaldada.

Tallinn-Walsali postkontori töötunnid.

Tallinn-Walsali postkontor on nüüdsest peale pühapäewadel awatud igaühe posti-telegraafi-telefoni operatsioonide toimetamiseks k. 9—11; postmarkide müümiseks, telegrammide ja tähtjaadetiste wastuwõtmiseks kella 10 kuni 12 õht.

Kodanlised registreerimised.

12.—18. augustini on linna statistikabüroos registreeritud abielluastumiji kaks korda ja sündimisi samuti kaks korda.

oooooooooo

Onnetused ja kuritööd.

Heeringate kõrwaldamine sadamas.

Neil päewil anti ühe sadamas seisva auriku tühjendamine, mis heeringatega laaditud, weowoorimeeste artelli „Laane" kätte. Selle organisatsiooni eesotsas seisab keegi Jõgis, kes woorimeestele korralduse tegi, heeringad „Kochi" aitadesse toimetada. Lõpul saadeti üks koorem Hollandi uulitsal asuwasse kauplusse, kus 10 tünni heeringaid maha müüdi. Ühe koorma — 10 tünni omandas woorimees, kes need Juhkentali uul. asuwatesse kauplustesse ära müüis.

Samal päewal sai kriminaalpolitsei teada, et keegi woorimees olla Juhkentali uul. wäga odawalt heeringaid müüinud.

Umbes tunni aja pärast tabati woorimees, kes esialgu kõik asjaolu salgas, kuid lõpul nähes, et tema süü kindlaks tehtud, tunnistas end sadamast heeringate warguses süüdlaseks ja andis ka oma kaaslased, keda kokku kuus isikut, wälja, kes end süüdlasteks tunnistasid ja wahi alla wõeti, kuna aga warastatud heeringad 20 tünni umbes 66.000 marga wäärtuses üles leiti ja omanikule tagasi anti.

Tuleõnnetus Triigis.

15. augustil kell 2 päewal hakkas Triigi wallas Ardu küülas Wahimardi talu elumaja katkisest korstnast põlema. Talu elanikud olid enamasti kõik heinamaal, niiamuti ka teised küülaelanikud, mispärast õigeks ajaks abi kohale ei jõudnud. Ära põles suurem osa majakraami. Loomad, kes reheall olid, päästeti. Üks hobune päästeti tulest weel wiimasel silmapilgul, mil osa rehealust oli lausa tules.

Wahimardi taluomanik Hans Jäär on ümbruskonnas laialt tuntud põllumees, kes waese mehena alganud. Praegune õnnetus andis talle raske hoobi. R.

Suurem tulekahju Tartus.

Öösel wastu 20. aug. pääsis teadmata põhjustel Tähtwere uul. nr. 1 tuli lahti, kust ta warsti ka lähedalseiswate majade peale edasi lagunes. Pika wõitluse järele suudeti tulele piir panna. Ära põlesid kaks maja ja kolm kõrwalhoonet. Peawarjuta jäid 10 perekonda, kuhu kuulub ligi 50 inimest.

20. aug. õhtul hüüdsid hädakellad uuesti tuletõrjujaid samale kohale, et hõõgumaläinud puumaterjaali kustutada, mis ka õnnestas. —t—

40.000 marka kõrwaldatud.

21. skp. teatas uurimiswõimudele ekspeditsiooni ja transport-ühisuse „Tawaia" esitaja, et sama ühisuse endine deklarant A. olla umbes 40.000 marka omandanud ja jäljeta kadunud.

Murdwargused ja wargused Tallinnas ja ümbruses.

21. skp. öösl on wargad Koidula uul. nr. 12 elutseva Gustaw Jaaksoni korterisse sisse tungind ja mitmesugust riidekraami umbes 21.000 marga wäärtuses ära warastanud.

Samal kp. warastati Narwa maantee nr. 49 elutseva Olga Malinil korterist mitmesugust pesu 10.000 marga wäärtuses.

Samuti warastati firma „Wennad Heidut ja Ko." Paljassaarelt umbes 400 puuda wana rauda 80.000 marga wäärtuses ja sadamast nuuli pealt mitmesugust kraami ja üks ankur 7000 marga wäärtuses. —ll—

oooooooooo

Laewakäigu teated.

Sisse jõudsid 21. aug.:

Soome aurik „Pellerwo" Helsingist, elusaid loomi peale wõtma. Eesti aurik „Paharei" tühjalt. Inglise aurik „Gourko" Hullist reisijate ja segakaubaga. Eesti purjelaew „Ankur" Hangöst tühjalt. Soome aurik „Viola" Helsingist reisijate, posti ja segakaubaga.

Wälja läksid:

Saksa aurik „Oberbürgermeister Haken" Steitini wanarauaga, segakauba koormaga ja reisijatega. Soome aurik „Päili" Helsingi. Saksa aurik „Wilhelm Bisterfeldt" Kotka tühjalt. Soome aurik „Ebba Munck" Helsingi reisijate, posti ja segakaubaga. Eesti aurik „Waasa" Helsingi reisijate ja segakaubaga. Eesti mootorlaew „Ilu" Helsingi tühjalt.

Siseriigist.

Harjumaalt.

Maaparanduse laen

leiab pöllumeeste seas sooja wastuwõtmist. On ju suured sood keset talu kruntc, mis terwe talu ära rikuwad, mis iseäranis käesolewal ja läinud aastal end tunda on andnud. Leidub palju talusid, kus põllud on kiwa nii täis, et iga jamnu peal tõsta sahka. Kuid üksiku jõud on selleks nõrk, et suuremaid maaparanduse töid ette wõtta; siin peab laenu tarwitama. Soowitatakse, et laenu pealt wõetaw protsent wõrdlemisi madal määratakse, kuna laenu suuremalt osalt waesemad maapidajad tarwitwad.

— B — c —

Uued kooliõpetajad Triigis.

Triigi walla Harmi 5-klassilise algkooli kooliõpetajateks waliz wallanõukogu August Sepingi, sama kooli endise kooliõpetaja, kes kutseõigusline ja 24-aastase praktikaga ja neiu Anete Wanaweski, kes Tallinna õp. seminaari lõpetanud. Hoolekogu poolt ette pandud kandidaadid ei leidnud toetust, sest et need olid kutseõiguseta ja ilma praktikata.

Ardu 4-kl. algkooli kooliõpetajaks waliti keegi neiu Sepik, kes kaubanduskooli ja gümnaasiumi lõpetanud. N.

Läänemaalt.

Põllumeeste-päew Lihulas.

Üle-läänemalise põllumajanduslise näitusega ühel ajal peeti ka põllumeeste päewa Penijõe mõisas.

Kõnedega esinesid: agr. Martin — „põllumajapidamise sihtjooned," instruktor Leibur — „Karjaparanduse tähtsus," maak.-wal. esimees Saar — „põllumehe seisukord ja maaparandus."

Osawõtjaid oli ümbruskonnast rohkesti kokku tulnud, kuid kaugematest nurkadest olid ainult üksikud ilmunud, sest mõnedel on weel heinatöö lõpetamata ja rukki kokkupanemiseks kasutatakse igat kuiwa tundi ära, et terad maha ei pudeneks.

Osawõtja.

Järwamaalt.

Kool ilma kooliõpetajateta.

Anna-Mustla algkooli senine juhataja lahkus hiljuti ametist, kuigi lastewanemad ja hoolekogu ühel häälel teda tagasi soowisid. Teine kooliõpetaja, keegi üliõpilane neiu, lahkub ka.

Selle kuu algul walis wallanõukogu uue juhataja ja kooliõpetaja. Kooliõpetaja ütles enese peale walimist ise lahti, kuna maakonna koolivalitsus juhatajat ametisse ei registreerinud, sest et ta koolitööle kohane ei olewat. Nõnda on kool praegu ilma kooliõpetajateta, kuna aga koolitöö algus juba käega katsuda on. N.

Wiljandimaalt.

Põltsama ühisgümnaasiumis

algab õpetöö 27. aug. kl. 9 homm. Järeleksamid 23. aug.

Raskeks on läinud ka siin õpilaste korterite küsimus. Õige kibedat korteri kitsikust elawad üle isegi alalised alewi elanikud, kelle hulk 2500 peale ulatab. Sügisel koolitöö algusega weel aga äramahutada ligi 1000 maalt pärit olewat õpilast, on rohkem kui raske.

Seepärast ka arusaadaw, et wähe on, kes maalt tulles oma lapsi natukenegi korralikumatesse korteritesse mahutada suudawad, kuna suurem hulk õige halbade oludega leppima peawad. Kolm neli last mahutatakse tihtipeale üksinda omapead wäikesse tuppa ehk ka perekonda, kus kodune elu sugugi ühelegi kaswatuslisele põhimõttele ei wasta.

Kohapeal on aga moodis lapsi katsuda wõimalikult odawatesse korteritesse mahutada, kuna wähe wanemaid leidub, kes oma lastele wastawat haritud perekonda kostikohaks muretseda püüawad. Ehk küll wähe, kuid üksikuid kohti on siiski olemas, ja ajakohase tasu eest leiduks rohkemgi jõukamaid perekondi, kes talweks omale perekonda ka wõõraid koolilapsi wastu wõtaks. Praegu aga saawad maalt lapsed talweks korteritesse ainult sarnaste inimeste juure, kes laste kaudu end äraelatada soowiwad.

Siin oleks rohkem tähelepanu tarwis lastewanematel pöörata kohtade ja inimeste peale, kelle juure nad talweks oma lapsed usaldawad; teiselt poolt peaksid ka rohkem haritud kohalikud perekonnad maalastele wastutulelikud olema. Siis kaoks ka koolieluist osa neist puudustest, mis senini seal pinda leidnud. õpl.

Elektriliini

parandamine ja täiendamine on käsil Põltsama alewis. Üles seatakse seniste raud juhede asemele wask juhed, mis tagajärjel ka walgus palju tugewam tarwitajatele tuleb, kui senini.

Elektrijaam, mis maikuu lõpust peale seisis, algas peale remondi uuesti tegewust 20. augustil.

Loodetawasti suudab uute juhede tõttu wool ometi ka kord 200 woldini tõusta, kuna ta läinud aastatel pea alati 100—120 woldi wahel kõikus, nõnda et jaanuast kaugemal olewad lambid aina hiire silmadena wilksusid. — d.

Põltsamaa alewi haigemaja,

mis kauemat aega parandust ega korraldust näinud pole, seatakse wiimaks ometi korda. Tööd on wähempakkumise teel ühe kohaliku ehitusmeistri kätte läinud, kes oktoobrikuuks käesolewal aastal paranduste ja ümberehitustega lõpule peab jõudma. — d.

Sunapuu aiad tühjad.

Kui läinud aastal weel mõnelgi pool aedadest pea kesknist saaki õunte poolest saadi, tulewad tänawu puuwilja saagi lootused täiesti maha matta. Tühjad ei ole mitte ainult talu aiad, mis tihti peale siinpool õige wähe haritud, waid ka endised mõisate rohtaiad, kus küll hoolitsejateks elukutselised aednikud.

Siiii langeb wist usside peale, kes kewadel õunapuude õied ära häwitasid, waatamata wihmase kewade peale.

Kesknist saaki annawad marjapõõsad. Tatwis ainult wähegi päiksepaistelisemaid ilmu, sest muidu walmiwad marjad liiga wesiste ja maitsetutena ning teewad nende kaugemale weo õige tülikaks. Pl.

Pärnumaalt.

Warsanäitus Toris.

Eesti Tori-Roadsteri hobuste kaswatajate seltsi Pärnu haruseltsi korraldusel oli Toris 19. augustil warsanäitus.

Näitusele wõeti wastu ainult Tori-Roadsteri tõugu suguraamatu täkkude otsekohesid järeltulijaid: a). emataguseid warsu; b) aastaseid warsu, ametliste warsatunnistuste ettenäitamisel. Warsu oli kokku toodud 19; nendest emataguseid mära-warsu 7, täkk-warsu 6 ja aastaseid mära-warsu 2 ning täkk-warsu 4. Esimesed auhinnad määrati järgmiste pöllumeeste warsadele: Jaan Riis, Tõnis Kontus, Karl Pärt, Johan Saarmann ja Peet Kukk. Nendest eriti tähelepanuwäärilise on parem hobusekaswataja Jaan Riis, Torist, kes möödaläinud aastal esines Pärnu näitusel parema hobustekoguga. J. Riis peab kaks head sugutäkku.

Pöllutööministeerium saadab warsanäitustel wäljajagamiseks määratud rahalised autasud wälja alles siis, kui warsanäitust korraldaw haruselts maakonnas ärapeetawate warsanäituste üle üldkokkuwõtte on teinud ja need pöllutööministeeriumile saatnud, mispärast ka autasud jäid pöllumeestele kätte andmata. Raha päralejõudmisest ja kätteandmisest teatab warsaomanikkudele Pärnu haruseltsi juhatus.

Näitusega ühel ajal oli ka

hobusekaswatajate õpereis

Torisse korraldatud.

Opereislasi oli Pärnust kahe autobussiga ja Paidest ühe autoga. Läbi waadati Tori hobusekaswanduse suguhobused, tallid, teised hooned, warsa-koplid, j. n. e. Muidugi ei unustatud ka Tori „põrgut" waatamata. Opereislastel oli päewapiltnik Pärnust kaasas, kelle poolt päewapildistati kõik paremad sugurhobused. Toris on peale sõja hobusekaswatuse edendamise alal palju ära tehtud ja ei puudu palju, millal Tori hobusekaswandus ennesõjaaegse seisukorda jõuab. Eriti toredat waatepilti pakkusid opereislastele warsakoplites lustiliselt hüppawad warsade karjad, kes „spordiharjutustega" endid tulewase töö jaoks ettewalmistawad.

Opereislastele ja teistele andis seletust Tori hobusekaswanduse juhataja R. Margk. Tori hobusekaswandus on tõesti wäärt, et seda waatama sõita. Jääb ainult soowida, et meie riigiwalitsus hoolt kannaks selle eest, et saaks loodud tingimised, millistes Tori hobusekaswandus wõiks jõuda täiesti ajakõrgusele, kuid senini on need tingimised jätnud palju soowida ja ei ole kaugel minewikus aeg, millal Tori hobusekaswandust, kui otstarbetut asutust, isegi häwitada taheti.

Hobusekaswatajate koosolek

oli „Salme" seltsi saalis. Koos oli umbes 50—60 pöllumeest, millist arwu ilusat ilma arwessе wõttes, wäheldaseks lugeda tuleb. Kõnedega esinesid hobusekaswatajate koosolekul rkl. M. Laarmann, Klettenberg Wiljandist ja instr. A. Villo.

Equus.

Tartumaalt.

Otepää näitus.

Sügise algusega algawad ka näitused üle kogu maa.

Üks esimestest näitustest oli korraldatud 18. ja 19. aug. Otepää alewis Otepää tuletõrjujate seltsi aias. Näituse awas pöllumeeste seltsi esimees Neuman, millele järgnes riigihümn. Tartu maakonnawalitsuse nimel terwitas kohaleilmunuid wäljapanijaid ja waatlejaid mõnusa kõnega esimees P. Riiwes.

Asudes näituse kirjeldusele tuleb esiteks peatada hobuste juures, millede kohta wõib öelda, et läinud aastaga wõrreldes on wäljapanekud sel alal paranenud ja arwuliselt tublisti kaswanud. Wälja oli pandud peaasjalikult segawerelised hobused, kuna wastawate tõuseltside poolt tõuraatusse märgitud hobuseid wähe oli, millega on ka selelataw, et selles osakonnas ainult 4 auhinda wälja anti. Otepää pöllumeeste keskel on märgata wiimasel ajal suurt huwi hobusekaswatuse wastu, mida näitab asjaolu, et kohaliku pöllum. seltsi katsejaamas asuwat täkuga on 71 korda paaritatud. 1. auhinnad said Tori Roadsteri Tartu osakond täkk „Moowiku" eest ja Hermann Sulg mära eest. Teise auhinna omandasid August Loog Wastse-Otepääst mära „Tella" eest ja August Kuuse samast wallast mära „Ella" eest. Peale nende auhindade anti weel mõnedele paarematele hobustele, mis tõuseltside poolt märgitud ei olnud, ja selle tõttu auhinna määramise alla ei kuulunud, toetussummasid.

Kuna Otepää ümbruskonnas kaunis head karja on leida, oli aga wäljapanekuid karja alal käesolewal aastal õige wähe.

Esitatud kari seisis koos segawerd Angleri karjast, peale kahe puhastwerd pulli ja ühe märgitud maatõugu lehma. Põhjust, miks näitusel nii wähe karja oli esitatud, tuleb wist küll sellest otsida, et siin ümbruskonnas kontroll-ühisused puuduwad ja sellega ühes ka kontroll andmed.

Põllutööriistade alal oli A./ʃ. „Teguri" poolt wäljapandud rida atru ja laialt-külwi masin, mis pöllumeeste poolt tähelpanu leidsid. Ka oli Tarwitajate keskühisuse poolt näitusele üks Inglise rehepeksu garnituur toodud, millega töötamist ja ümberkäimist koha peal selgitati.

Wäljapanekud taimekaswatuse osakonnas olid head, kuigi numbrid ainult neli oli. Iseäranis tähelepanu teenisid ära üliõp. Armoliku wäljapanekud wäetusainete katsete wõrdluse üle rukkiga Eesti wosworiidi mõju selgitamiseks, mille eest wäljapanijale esimene auhind määrati.

Huwitawad olid ka J. Wäärsi wäljapanekud, kes teise auhinna omandas, Sangaste ja Petkuse rukki ning Päikese nisu kaswatamise üle soo- ja kõwamaa põldudel, kust selgus, et nii kõrge-kultuurilised sordid, nagu Päikese nisu ja Petkuse rukis isegi soomaal wõiwad head saaki anda.

Otepää pöllumeeste seltsi katsejaama poolt olid wäljapandud katsed sordi wõrdluste üle, kuid kahjuks puudusid wäljapanekute juures tarwilised seletused, millede eest katsejaam ometigi oleks pidanud hoolitsema. Wäljapanekute eest omas selts teise auhinna.

Piimaasjanduse alal oli esitatud ainult Otepää piimatalituse ühisuse poolt üks tiinn eksport-wõid ja Otepää tarwitajate ühisuse poolt paar koorelahutajat.

Tööstuse alal on Weskimõisa lina- ja willawabriku poolt maitsekalt ilustatud wäljapanekud lina- ja willatööstuse alalt, kust wälja paistis töö korralikkus ja puhtus. Wabrik omandas esimese auhinna.

Üldist huwi tööstuse alal pakkusid weel Pala weski wäljapanekud jahutööstuse alal, kus ka edusamme on märgata.

Õige rohkesti oli mitmekesiseid wäljapanekuid käsitöö osakonnas.

Kuigi mõned käsitööd head, isegi wäga head olid, leidus siiski ka selles osakonnas nõrku esinemisi. Nii puudus mitmete töode juures wärwide kokkuköla, sawuti ka töö korralikkus. Üldse wõib näitust kordaläinuks nii wäljapanekute kui ka waatlejate arwu poolest lugeda.

Näituse pidamise aja kohta tuleks küll tõsiselt soowitada, et siin wäljakuulutatud ajast kinni peetaks, millega oleks kõrwaldatud asjata inimeste aja raiskamine. Nii oli Otepää näitus 18. ja 19. aug. wäljakuulutatud, kuid kahjuks puudusid esimesel näituse päewal peaaegu kõik wäljapanekud, nii et alles teisel päewal näitus awati.

—t—

Uue kiriku ehitamise küsimus Wõnnu kihelkonda

on wiimasel ajal õige elawalt päewakorrale tõstetud. Nimelt tahetakse Rasina, mis suuremalt waldadest Wõnnu kihelkonnas, Wõnnu kirikust aga wõrdlemisi kaugel asub, oma abikirikut ehitada. Korjandused uue kiriku ehitamiseks on käsil. Hiljuti korraldati selle heaks ka näitemiiik, mis umbes 60.000 marka sisse tõi. Kui aineline olukord lubab, siis tahetakse ehitusega juba tulewal kewadel algust teha.

Wõnnu kirik on praegu õp. J. Treumanni Tartu tuleku järele ilma õpetajata, mis tõttu kihelkonnas elawamaks päewakõrsimuseks on uue õpetaja walimine. Õpetaja kohale kandideerinud kuus isikut, kellest mõned juba oma proowijutluse ära on pidanud. — el.

Küttematerjaalist tuleb puudus.

Turwas on wiimasel ajal tähtsa koha omanud küttematerjaalina nii külas kui linnas. Tänawused wihmased ilmad ei wõimalda aga korralikku turba kuiwatamist, mille tõttu tänawu lõigatud turbaid küttematerjaaliks tarwitada ei saa. Pöllumehed, kes lootuse panid turba peale ja lootsid wilja kuiwatada ja pekста turbaga, on nüüd päris raskes seisukorras. Riigimeisadest praegu puid ei müüda ja kui enesel ka metsa ei ole, ähwardab tõsine küttematerjaali puudus meie pöllumehi. —m.

Administratiiw karistused.

Siseministri poolt on administratiiw korras karistatud Awinurme walla elanik Mart Reisenbuck ja Pala walla elanik Kaarel Adams mõlemad 300 margalise rahatrahwiga ehk 3 päewase arestiga, ilma loata laskeriistade hoidmise pärast sõjaseaduse piirkonnas. Ranna walla elanik Anna Martinson on trahwitud 500 margalise rahatrahwiga ehk 5 päewase arestiga ilma loata 180 sõjawäe püssi-padrunite hoidmise pärast ja ärawõetud padrunid konfiskerituks loetud. —as.

oooooooooo

Tartu teated.

Soome raudteelased

peatasid piihapäewal, 19. aug. Tartus. Käidi Tartu tähtsamaid kohti waatamas ning linnaga tutwunemas. Teejuhtideks olid neil meie raudteelased Tallinnast.

Nagu külaskäijate jutust selgus, meeldis neile Tartu oma roheliste puiestikkude ja muuseumide poolest. Öö wastu esmaspäewa, kella ühe paiku sõitsid nad raudteel Riiga edasi, kust tagasi pöördusid paari päewa järele. — el.

Uus raamatukauplus.

K.-ü. „Loodus" omandas hiljuti E. K.-ü. „Postimehe" endised ruumid ning awas möödunud nädala lõpul raamatukauplusе.

— el.

Kerjajad tülitamas.

Mõni aasta tagasi oli kerjamine ametlikudel kohtadel õige moodi läinud, kuid sellekohase korralduse tõttu hääbus see tiikiks ajaks. Nüüd wiimastel päewadel on armuandide palumine jälle hoogu wõinud, nii et puiesteel puu- ja kiwisilla wahel ehk Toomel istudes ühe minema saatmise järele juba teisega tegemist tuleb teha. Kui wõrra see tülikas ja näotu on, see on küll igale ühele arusaadaw. Hoolekande ja muud asutused, kellesse see asi puutub, peaksid katsuma seda wäärnähtust kõrwaldada.

— el.

oooooooooo

Majandusline elu.

Tollipiiride ärakaotamisest.

Kui praegu tollipiiride ärakaotamisest räägitakse, siis waadatakse seisukorra peale ikka harilikult tööstuse seisukohast ja kaalutakse, kas üks wöi teine tööstusharu siiklalt tegew on, et wöistlust sundaks wälja kannatada, mis siis tuleb, kui tollipiir kaob. Warju jääb niisuguste arutuste juures üks teine küig, millel aga kõige suurem tähtsus on. See küig on rahakurs.

On teada, et kaup kipub sinna, kus kallim raha, sealt aga ära, kus raha odaw. Kalli walutaga maad annawad sellepärast nöndanimetatud „antidumping" seadusi, mis möjuma peawad, et madala walutaga maad nende maad oma odawate kaupadega üle ei ujuta. Selsamal ajal püüawad odawa walutaga maad hoida, et nende turgu tühjaks ei müüda ja majanduslisi wäärtusi odawasti wälja ei wiia, mis tervele rahwale kahjuks oleks.

Peategur niisuguse kaupade woolu juures on rahakurs. Tööstur wöib oma ettewötte hästi wöi halwasti organiseerida, ta wöib hea wöi halb kaupmees olla, kõik see ei aita midagi — rahakurs lööb tema tegewuse ümber ja see rahakurs wöib olla wöörramaa oma.

Selles on peapöhjus, mispärast tollipiiri ärakaotamine raske, iseäranis nüüd, kus kursid wäga kõikuwad.

Ei tarwitse olla kaitsetollide poolehoidja, aga tollipiiri alalhoidmise poolt wöib siiski seista ja seda sellepärast, et majanduslise elu segamini ajamist ei taha näha. Üldjuse seisukohast on nii turu tühjaksjäämine kui ka üleujutamine soowimata, aga seda wöi teist wäib tollipiiri ärakaotamine tuua.

Kolm uut mootorpurjelaewa Eestile juure ostetud.

Riigi statistika keskbüroo andmete järgi on käesolewa aasta esimesel poolel Eesti ärimeeste poolt 3 uut mootorpurjekat juure ostetud. Ostetud laewadega on meie kaubalaewastik 824,67 reg. tonni wörra suurenenud.

Uus saewaski awamisel.

Tarwitajate keskühisus kawatseb lähemal ajal Tallinnas suuremat saewaskit awada.

Meleski klaasitwabrikus

tehtakse nüüd wahetpidamata tööd. Praegu on töölisi üle 50, nendest on paarkümmend wäljaöppinud pudelipuhujat ja klaasnöude walmistamise tundjat.

Praegu produtseeritakse peaasjalikult mitmetsorti pudelid, klaas kannusid jne.

Kõik produktsioon läheb siseturu nöuete rahuldamiseks. Suurematelt ostjatelt on öllе-, weini-, likööri- ja möduwabrikud ning apteegi ja rohukauplused Wiljandis, Tallinnas, Tartus ja mujal. J—s.

Uued tööstusettewötted Lätis.

2.—7. juulini on Läti kaub.- ja tööstusministeeriumist wöetud lubasid järgmiste ettewötete awamiseks: 2 trükikoda, 2 mineraalwetetööstust, 1 weski ja 1 piimakonserwitööstus. Järgmistel juulikuu nädalatel on iseäranis rohkesti wöetud lubasid weskite, piimatalituste ja mitmesuguste ettewötete awamiseks toiduainete walmistamise alal.

Läti osaühisused.

Lätis on praegu kokku 164 osaühisust, mille kapitaal on kokku 26,462,240 latti, 95,710,000 L. rbl. 114,761,000 Wene rubla, 7,200,000 Pr. franki ja 75,000 Inglise naela.

Toiduainete müük lihisriikidest Euroopasse.

Nisude hinna langemine Ühisriikides ja põllutöödepartem. asjatundjate selletus, et ühisriikidest edaspidi märksa wähem toiduaineid Euroopasse ostetakse, on Ühisriikides, iseäranis sealsete põllumeeste ringkondades ärewust tekitanud. Et seisukorra kujunemine sel wiisil ameeriklastele head meelt ei tee, on arusaadaw.

Ameerika toiduainete müük Euroopasse langeb weel palju, nüda rohkem Euroopa oma põllumajandus sõjaaja tagajärgedest lojub.

Telefon Rootsis.

Rootsis tuleb iga 1000 inimese kohta 66 telefoniaparaati. Läinud aasta lõpul oli Rootsis 4143 telefonijaama.

Briti ärimeeste reis Wenemaale.

Becos seltsi ärimehed sõidawad „Times'i" teatel kaheks nädalaks Moskwa sealseid ärilisi tingimisi tundma õppima. Nende eesotsas seisab Briti peaministri wennapoeg.

Türgi-Poola majanduslised juhted.

Türgi lehtede teatel on Poola wabrikantidel lootust Angoora walitsusega kokkuleppele jõuda suurema saadetuse Poola sitsi ja kalewi sisseweo asjus Türgimaale.

Tselluloose tegemine kõrkjatest.

Tsellulooset paberi ja papi walmistamiseks tehakse harilikult puust. Wiimasel ajal on hakatud tselluloose walmistamiseks odawamat tooresainet otsima kui puu on. Katsed on näidanud, et pilliroog ja kõrkjad, mis jõgedes, kraawides ja tiikides kaswawad, tselluloose walmistamiseks wäga kõlbulikud on. Peale tselluloosi saadakse kõrkjatest weel alkohooli, sest et kõrkjates tärklist on.

Raswaheeringate püük Norras.

Tänawune raswaheeringate püük Norras on hiliseks jäänud ja wäike olnud.

Soome wäliskaubandus läinud juulikuul.

„Iltalehti" awaldab 14. aug. Soome tolliwalitsuse andmed Soome wäliskaubanduse kohta läinud juulikuul: Sissewee wäärtus oli 392,3 milj. mk.; eelmisel kuul — 421,4 milj. mk. ja 319,9 milj. mk. juulikuul 1922. Jaanuari- kuni juulikuu kestusel oli sissewee wäärtus 2520,7 milj. mk. 1923. a. ja 2013,4 milj. mk. 1922. a.

Wäljawee wäärtus oli juulikuul 657,0 milj. mk., juunikuul — 529,9 milj. mk. ning 623,5 milj. mk. juulikuul 1922. Jaanuari- kuni juulikuu kestusel oli wäljawee wäärtus 2133,9 milj. mk. 1923. a. ja 2207,8 milj. mk. 1922. a.

Läinud aastal oli juulikuu lõpul wäljawee ülekaal 194,4 milj. mk., tänawu on suure sissewee tagajärjel sissewee ülekaal siiamaani umbes 387 milj. mk., kuid kui weel mõni kuu juulikuu taoliseks kujuneb, siis on kaubandusline bilans tänawugi wäljawee ülekaaluga. ETA.

oooo

Põllumajandus.

Põhja-Eesti põllumeeste õpereis.

Eesti põllumeeste keskselts korraldas Põhja-Eesti põllumeestele põllumajanduslise õpereisi Lõuna-Eestisse. Opereis algas 12. aug. ja kestis 15. augustini. Osawötsid 15 põllupidajat Harju- ja Järwamaalt.

Opereislaled koondusid 12. aug. homm. Wõhma jaama, kus külalisi Kõo walla, Peetri talu peremees Ilwes wastu wöttis. Wõhma ümbruses käidi waatamas maatõugu noorekarja näitust ja ühispiimatalitust. Peale selle tutwuneti weel koha peal rea paremini sisseseatud talumajapidamistega. Noorekarja näitus andis wäga selge pildi järjekindlast karjaparandamisest. Näitusel esitati: Kõo-Soomewere sugupulli ühisuse poolt pull „Aado" 37 järeltulijaga ja Kõo-Kokswere sugupulli ühisuse pull „Turkia" 9 järeltulijaga. Mõlemad pullid on 1920. a. Soomest sissetoodud. Pull „Aado'ga" paaritatakse aastas üle saja lehma, mis räägib iga karjapidajale selget keelt, et ärgu pidagu iga peremees omas mõnelehmalises karjas wiletsat pullikest, waid ühinegu naabritega ja hoidku korralik, tõu nõuetele wastaw pull, mille juures paaritus mitukümmend korda odawam tuleb, ning kindel alus on karjaparandamises.

Wõhma üh. p. talitus töötab 1912. a. saadik. Praegune piimatoojate arw on 300 ümber. Käesolewal aastal toodud päewas kuni 30.000 naela piima. Keskmine piima hind 12 mk. toop.

Taludes äratas suurt tähelpanu piimakarjapidamine, karjaruumide korraldamine ja saagiand, kui ka muu majapidamine ja sisseseaded.

12. aug. õht. oli korraldatud Reinu talus Soomewere küla peremeeste poolt Põhja-Eesti wöörraste wastuwötmiseks pidusöök.

Wiimane peatus Wõhma ümbruses oli Anni talus, mis üks paremini arenenud terwes Eestis.

13. aug õhtupoolel jõugis salkond Ollustwere põllutöökooli juure, kus kooli juhatajate ja õpetajate poolt lahkelt seletusi anti kooli ülesannetest, tutwustati kooli kodukorraga, majapidamisega, katsepõldudega ning koolimõisaga. Eraldi tähtsaid näpunäiteid omandasid Põhja-Eesti põllumehed kodumaa heinataimede arendamises ja wäetuskatsete alal soomaal.

Öösi sõitis salkkond edasi Abja'sse, kus wastuwötmas oli Palu talu peremees Chr. Arro, kes wöörad oma talusse wiis.

Tähelepanemise wäärt oli puhta karja- ja sealauda sisseseade ning mitmed näpunäited, mis talu majapidamise kohta käisid.

Edasi juhtis Arro wöörad Halliste linnawabrikusse. Wabriku tegelik juhataja inf. Kissa näitas wabriku sisseseadet ja andis seletusi üksikasjaliselt iga tööstuse alalt.

Hallistest sõitis õpesalkkond auto-omnibussiga Liplapi majapidamise kooli, kus selle omalaadilise kooli sisseseade ja töödega tutwuneti. Wäsimuse peale waatamata rutati röömsas meeleolus õhtuks Abja jaama, kust koduõit algas.

Kogu ringreisil paistis imelik nähtus silma, et igas talus, mis paremini arenenud, on omanik ainult mõni aasta talu pidanud, peale Anni talu peremehe. Talud on omandatud wõlgade abil, kuid siiski on jõudnud nad selle lühikese ajaga paljugi uuendusi luua.

Opereisist jäi osawötjatele hea mulje järele. Edaspidi lubati sarnaseid reise niipalju kaasa teha, kui wähegi wöimalik.

Järgmine opereis on Tartumaale, ja algab 31. aug., s. o. Tartu näituse esimesel päewal. —rn.

Palju alawäärtuslist heina.

Tänawusest heinasaagist on enam kui pooled heinad kahtlemata alawäärtuslised loomatoiduks, juba sellepärast, et nad alaliste wihmasadude tõttu halwasti kokku pandi ja et enamjagu kaswu ajast wihmane ja wilu oli. Kuid tuleb weel arwesse wõtta seda, et praegugi weel palju heina tegemata on, mis omas kaswus wanaks läinud ja sellepärast palju kuiwollust sisaldab, mis kõkkupandult pärast waewalt weel mingisuguseks loomatoiduks kõlbab.

Wihmase ja wilu kaswuaja mõju on wäga suur; näiteks saadakse liiwase nca pealt, kui kaswuaeg kuiwem on, munawalgerikkamat toitu, kui wihmase ajaga. Sedasama tuleb ka sawi ja mullamaade kohta öelda. Kui tänawust heinakaswu aega tähele panna, siis oli ta enamalt osalt wihmane ja wilu ja hoidis luhaärsed heinamaad wee all. Need kaswutingimised kaswatasid muidugi palju kuiwollust, mis heina puiseks ja kõwaks teeb, kuna selle wastu wähem sulawollust tekkis, nagu munawalget ja lämmastikuaineid, mis heinad loomale toitwaks ja wäärtuslikeks teewad. Kui niiid hein niisugustes kaswutingimistes weel hilja ajani tegemata seisab, nagu see tänawu on juhtunud, siis muutub ta küll otse õlgede sarnaseks oma toiduwäärtuse poolest.

Tähtis on, et heinad kõkkupaneku ajal saaks sardas ehk saadudes teatawa aja seista, kus juures käärimine tekib, mis heinad pehmemaks ja lõhnawamaks teeb ja toitwa ollise loomale kergemalt kättesaadawaks muudab. Tänawu seisid heinasaod küll päewade ja nädalate kaupa wäljas, kuid poolkuiwamata ja wihmaweest läbi leotutena, mis nende wäärtust küll ei tõstnud, waid weel märksa alandas. Wihmaweest uhtus toitwad ollised ära ja tegi nad mustaks.

Igatahes tuleb eeltulewal talwel karjale märksa rohkem jõutoitusid anda, kui seda senini on tehtud, et karja saagiandi mitte langeda lasta, sest heinad on wäga palju oma wäärtusest kaotanud. Jn.

oooo

Turu teated.

Tartu turg 20. augustil.

Kuna möödunud nädala lõpul turul kauplemine õige elaw oli, muutus see esmaspäewaks wäheldaseks ja hõredaks. See on nädala algul harilikult ikka, kuid praegu tuleb seda ka maal algamud rukkilõikuse ajawele kirjutada. Töö on praegu täies hoos, nii et aega ei ole turgu tulla, olgu siis laste koolitoomise puhul.

Wiljaturul maksis rukkijahu pund 280—300 marka, piiili pund 400—525 m., kaera wakk 480—500 m., odratangu ja kaera wakk 480—500 m., tatratangu toop 30 m. Wakawiisi kartuli müüjaid polnud näha, selle wastu oli elaw müümine matiwiisi. Ja siin on tegewuses, nagu näha, jällemüüjad, kes maainimestelt kartulid wakawiisi üles ostawad ja siis wahelkaudega matiwiisi edasi müüawad. Matt maksab 18—20 marka.

Piimasaadusi on wiimasel ajal wähe turule toodud, mis tõttu ka nende hindades wäikest tõusu on märgata. Rööspiima toop maksab 12—13 m., hapupiima toop 6 m., kohupiima toop 25—35 m., hapukoore korten 25—35 m., või nael 70—80 marka.

Ka munade hinnad on wähe iõusnud. Paar maksab 12—13 m., mee nael 70 m., kuputatud seene toop 40—45 m., elus kuked ja kanad 40—160 marka.

Marjaturul on marjade wähenemist märgata. Hinnad järgmised: Mustika toop 18—25 m., maasika toop 40—60 m., wabarna toop 30—40 m., tikerberi toop 20 kuni 30 m., musta sõstra toop 40—50 m., punaseõstra toop 15 m. Ka puudelt mahakukkunud õunu oli müügile juba toodud, 10 m. toop.

Lihaturul maksis sealiha nael 35 kuni 55 m., sularaswa nael 70—75 m., loomaliha nael 20—35 m., worsti nael 35—65 marka.

Ka elusfigu oli rohkesti müügile toodud, peaasjalikult põrsaid. Nõuti 700 kuni 2500 marka tükist, kus juures esimese hinnalised olid 4—5 nädala wanused.

Kalaturg oli õige hõre. Hinnad järgmised: Ahwenad 18 m., hawi nael 18 kuni 25 m., latika nael 18—30 m., soolatud räätsise nael 17 m., kuiwatatud tindi nael 8 m., kiisa nael 4 m.

Aiawilja turul maksis wärske kapsa pea 15—25 m., lillekapsa pea 25—50 m., kurgi tükk 7—40 m., hernekauna toop 15—20 m., kaali tükk 5—10 m. ja sibula toop 15—25 marka.

Heina turg õige rikkalik wärskete heinte poolest. Mistik- ja timotheina pund maksis 70—80 m. ja aasaheina pund 60 m. —el.

Pärnu turg 20. augustil.

Puuturg täiesti tühi. Heinaturul mõned koormad heinu; maaheina pundast küsitakse 80—90 m., ristikheinu näha ei olegi. Rukki jahu mitmel wankril näha, küsitakse 270 m. puudast. Odrajahust küsitakse sama hinda. Nisujahu puudast küsitakse 370—400 margani. Terawilja turul näha ei ole. Kartulid keskmiselt, toobist küsitakse 9—10 m., kuna wakawiisi müügil ei ole.

Piimasaadused: Rööspiima toop 12—13 m., hapupiima toop 7 m., köögiwõi nael 65—70 m., lauawõi nael 80—85 m. Wõid üldse müügil wähe. Juustu nael 55—60 marka.

Muud toidunained: Leiwa nael 7 m., saia nael 17—23 margani. Peenleib 13 m. nael. Teeworst 35 m., suitsuworst 32 m. nael.

Lihaturg. Liha ainult laudadel müügil: sealiha nael 40—50 margani. Loomaliha 17—25 m. nael. Wasikaliha 18—28 margani nael. Lambaliha ei ole.

Marjaturg. Tikerberid 25—30 m. toop. Maasikad hakkawad turult kaduma, 60 m. toop. Waarikad 50—55 m. toop. Mustikad 20 m. toop. Punased sõstrad 15 m. toop, turul wäga rohkesti. Mustad sõstrad 30 m. toop.

Juure- ja muu aiawili: Wärsked kurgid 15—30 margani tükk, salatid 7—8 m. kimp, porgandid 6—7 m. kimp, sibulad 15 marka.

„Sapiens".

oooooooooo

Toimet. saadetud kirjandus.

Looming nr. 4, august 1923. Sisu: J. Kärner: Õine wööras, luuletus. J. Semper: Kolm walaskala, notwell. R. Reimann: Õine linn, luuletused. R. Roht: Wiimne kewad, notwell. E. Krusten: Rändlindude psiikoloogia, luuletus. H. Raudsepp: draamatilised juurdlemised, artikkel. J. Fagaro: Ungari uuemast kirjandusest, artikkel. A. Fratkowsky: Caikowsky ja Skrjabin, artikkel. H. Wisnapuu: Pilt tulewikku, artikkel. H. Raudsepp: J. Kärneri „Inimene ilma eluloota", arwustus. E. Rutsel: A. H. Tammsaare „Põialpoiss", arwustus. A. Kalamees: A. Alle „Lilla elewendi" puhul, arwustus. N. Andresen: Aggio Bachmann. In memoriam. Paria.

Politseileht nr. 33 (89) 11. augustil 1923. Sisu: 1) W. Smetanin, Korteriolud Eesti linnades. 2) Prof. Berendts, politseilisest käsust. 3) Dr. Locard, Süümärkide tõenduste teaduslised alused. 4) Wälispolitsei tegewuse aruanne 1922. a. 5) Rahwuswahelisest administratiiw-teaduslisest kongressist jne.

oooooooooo

Wäljaandja Kirjastuse Osaühisus „Kaja".
Wastutaw toimetaja A. Tupits.

Estonia teater

Reštnädalal, 22. augustil j. a. kell pool 8 õhtul

„Aida"

G. Verdi ooper 7 pildis.

Neljapäewal, 23. augustil j. a. kell pool 8 õhtul.

„Neetud talu"

A. Kitzbergi 4. waat. komöödia

Draamateater

Wabaõhu-etendused laulupeo platsil

Laupäewal, 25. aug. j. a.

„Kuningas Ödipus"

Algus kell 9 õhtul.

Pühapäewal, 26. aug. j. a.

„Ohwer"

Algus kell 9 õhtul.

Piletite hinnad 25—75 mk. eelmüügil Draamateatri kassas 21. tsp. alates kella 11—1 e. l. ja 5—8 õhtul.. Etenduste päewil kella 6-st peale lõunat laulupeo platsil.

Lauljaid,

kes „Ohwri" wabaõhu-etendusel laulupeo ajal kaasa laulsid, palutakse lahtesti reedel 24. jkp. kell pool 6 p. l. laulupladsile „Ohwri" peaproowile ilmuda.

Automobilistid

Annan tunde automobiili tundmaõppimiseks teoreetiliselt kui ka praktiliselt ja walmistan linnawalitsuse eksamite wastu Põhjaliku wõtan läbi automobiilide peal tarwitatawad elektriaparaadid, nagu: dünamo, magneeto, starter, akkumulator, automaatilised woolukatlestajad jne., millels õpilast tutwustan selleks wastawa elektriteooriaga. Eriliselt tähelpanu juhin uuemate luksusautomobiilide elektrisisseseadete peale. Soowijaid warustan eestikeelsete õpeabinõudega, tõlgitud aparaatide joonistustega ja elektrisisseseadete skeemidega. Girgensoni uul. nr. 18, trt. 17. Kõnetunnid kl. 9—11 homm., ja 4—7 õhtul.

Leipzigi nahakauplus

Sch. Bornstein ja I. Schalman
Tallinnas, Wana Wiru uul. 5.

Sügiseks ja talweks saadud:

Kõiksugu kübaraid, mütsiriideid, mütside walmistamise materjaalid, karwanahkmütsid, kunstlik karakul ja kõiksugu karwanahkasid.

Walik wäga suur.

Meriasjanduse Peawalitsus kuulutab wälja wähempakkumised

elektri-installatsiooni materjaalide

peale. Pakkumised tulewad sisse anda kinni pitseeritud ümbrikkudes, 20-margalise tempelmargiga warustatult, kunni 25. augustini kella 10 e. l. Meriasjanduse peawalitsuse kantseleisse. Pakkumise kindlustuseks tuleb sisse maksta 10 protsenti pakutawast summast Meriasjanduse Peawalitsuse kassasse, ehk Eesti Panga garantii anda. Kwiitungi pakkumisele juure lisades, esineda ainult hindadega franko ladu sadamas, Eesti markades.

Tingimised saadawal Meriasjanduse Peawalitsuse kantseleis äripäewadel kella 10—12.

Meriasjanduse Peawalitsus

Olen tagasi jõudnud

Dr. Klompus

Naha- ja suguhaiguste eriarst

Wastuwõtmine kella 11—1 ja 5—7½

Harju uul. 45, kr. 7, telef. 74.

Wannutatud adwokaadi abi

Ferdinand Wellner

wõtab wastu nõuid

Tallinnas, Jaani uul. 6 kr. 1 (Krediit panga majas) kella 9—10 ja 4—5. Tel. 91.

Oma töästuse:

Wankrimääret, Köted, Nöörid, Ohjad ja masinarihmad

Ladus petrooleum ja masinaöli.

Kaubamaja

Jaan Maim

A.-S.

Tartu, Wabriku uul. 3, telefon 3-59.
Kauplus Kaubahoow 21-a, tel. 4.71.

Wõnnu Põllumeeste Seltsi

põllu- ja käsitöö näitus

peetakse sel aastal

Wõnnus 25. ja 26. aug.

Näitus algab 25. aug. kell 12 lõuna ja lõpeb 26. aug. kell 6 õhtul.

Eesti Tori - Roadsteri Hobusekaswatajate Seltsi

Tartu haruseltsi

korraldusel peetakse ära

varsanäitus

Tartus, 1. sept. kell 10 hom. Tartu Eesti Põllumeeste Seltsi uuel näituseplatsil.

Näitusele wõetakse wastu ainult suguraamatu järeltulijaid: 1) ematagused warsad, 2) aastased warsad, 3) kaheaastased täkk-sälud.

Autasu antakse paremate warsadele, silmaspidades warsa korralikku pidamist ja tema wanemate tõuwäärtust.

Warsade eest platsiraha maksta ei ole.

Tartu haruselts

Tallinna konservatoorium

Müüriwahe uul. nr. 12.

Opetuse algus 3. septembril,

uute õpilaste wastuwõtmise eksamid on järgmistel päewadel:

3. septembril kell 10 hommikul klaweriklass
4. „ „ 10 „ keel- ja puhkpillid
5. „ „ 10 „ lauluklass.

Opemaks: 1) õpilased — 4000 M. 2) wabakuulaj.—6000 M. } poolesaastas

Opemaksu ja uute õpilaste palwekirjade wastuwõtmine algab 20. augustil. Kantselei on awatud iga päew kella 10—1.

Direktor: prof .J. Tamm.

Sügisene uute õpilaste wastuwõtmine

Tallinna linna algkoolidesse on kooliruumides 23. ja 24. aug. j. a. kella 10—1 enne lõunat ja 5—7 peale lõunat.

Kooli astuma on kohustatud kõik lapsed kes 1. augustiks 9 aastaseks said. Wastuwõetakse aga ka 8 aastaseid lapsi.

Koolivalitsus.

Teatan Karksi ja Halliste perenuestele et olen Saksaweski

willa töö hinda alandanud

ja maksab kunni edaspidiseni:

kraasimine 20 marka willa naela pealt
ja ketrus 10 „ „ „ „

Saksaweski töö headus on Teil juba palju aastaid tuntud ja pannakse selle peale ka edaspidi ise äranis rõhku.

Aupaklikult K. RUBEL, Saksaweskil.

Õpetus algab

Wigala põllutöökoolis

15. oktoobril j. a.

Õpilasteks wõetakse wastu mõlemist soost istkuid, kes sunduslikku algkooli lõpetanud ja 16 aastat wanad.

Ülesandmist wõtab wastu ja täielikumaid teateid annab kooli juhataja, aadr. **Wigala.**

Wigala põllutöökooli juhataja.

Uus serwiti smirgelkiwidega

weski

600 mm. läbimõõt

müüa, wõib iga jõumasina järele käima panna.

J. Hendrikson, üle Leebiku.

Eesti Ardenni hobusekaswatuse selts

korraldab

warsa näitused

Tartus, 1. sept. j. a. Näituse platsil.
Kiltsis, 2. sept. j. a. Raudtee jaama juures
Simunas, 2. sept. j. a. Kiriku juures.
Wiru-Nigulas, 9. sept. Pada mõisas.
Rakweres, 16. sept. j. a. Näituse platsil.

Näitusele wõetakse wastu ainult märgitud sugutäktude järeltulijaid warsu ja sõlgusid kunni kahe aasta wanaduseni. Warsa tunnistuse ettenäitamine tarwilik.

Juhatus.

30. augustil kell 10 hommikul müüakse awalikul

enampakkumisel

likwideeritud Rakke turbatöötuses (Rakkes) mitmesugune turbatöötuse warandus ja sisseseaded, nagu tööliste barakk, raudtee roopad, wagonetid, turbapressid, tagawara osad, töörõistad jne.

Pakkujatel tuleb 10 prots. kautsjoni enne pakkumist sisse maksta. Pakkumise alghindu ja üksikasjalisemaid teateid saab Riigi Turbatöötuse juhatusest, Tallinn, Kohtu uul. nr. 8, igapäew 11—12 ja pakkumise päewal Rakkes enne pakkumist.

Riigi Turbatöötuse juhatus.

Teadanne.

Peterburi peakonsulaat teatab seega, et peakonsulaati jäetud optantide asjad nende eneste ehk nende seaduslikkude wolinikkude poolt kõige hilsem

15. septembrikß j. a.

wälja wõetud ja sealt ärawiidud peawad olema. Kui selleks ajaks asju ära ei wiia, müüakse need ruumi puudusel uues peakonsulaadi asukohas peakonsulaadi poolt ära, ning müügist saadud raha jääb peakonsulaati müüdud asjade omanikkude korraldusen.

Kõik nende asjade müügi kohta pärast ülemaltähendatud tähtaega tõstetud pretensioonid jäetakse peakonsulaadi poolt tähelpanemata.

Peterburi Peakonsulaat.

A.-L. „Ühiselu", Tallinnas, Vikk uul. 42.